

De geknipte mens

ONDERWIJS

Verdeeldheid over
uitbreiding ijkingsproef

SOCIAAL

Is de KU Leuven
te wit?

NAVRAAG MET WIM HELSEN

‘Het helpt te
aanvaarden dat verlies
bij het leven hoort’

INTERVIEW JEAN-LUC NANCY

‘Misschien is Frankrijk wel verloren’

FILOSOOF SCHIJNT LICHT OP DE HUIDIGE SPANNINGEN — 22-23

REEKS: OOK GOD WOONT IN LEUVEN

Sikhisme, een positieve blik op de wereld

PROFIEL KOMALJIT GHUMAN — 11

NAVRAAG MET WIM HELSEN — 32-35

‘Op een gegeven moment is mijn verdriet op’

EDITORIAAL

Het goede doen

Het goede doen, hoe doe je dat? Wie wel eens een krant openslaat, naar de radio luistert of een conversatie voert met een ander mens wordt om de oren geslagen met alles wat je fout kan doen. Voor de planeet (veel kleren kopen, vlees eten, het vliegtuig nemen), voor jezelf (roken, drinken, niet genoeg bewegen) en voor anderen (Zwarte Piet toejuichen, een vrouw nafluiten op straat).

Je zou zo stilaan gaan denken dat ‘niets nog mag’, zoals regelmatig gemopperd wordt in de commentsecties van nieuwsartikelen of op familiefeesten na twee glaasjes cava. Als student kan het goede doen soms een serieus doolhof lijken. Velen onder ons proberen bewust te leven, met oog op een goede toekomst. Daar worden we immers toe opgeleid. Maar wanneer je dat probeert over te brengen, krijg je vaak een schampere of defensieve reactie. Studenten zijn naïef, dat weet toch iedereen? Later zullen we wel stoppen met ons ‘groen gedoe’. Dus je gaat twijfelen, en voelt het zelf bijna opkomen, de drang om het uit te spuwen: ‘straks mag ook niets meer’.

Het goede doen, misschien is het überhaupt niet mogelijk

Het is een onaangenaam gevoel, de woede die opborrelt jegens de pertinente *vegan* in je vriendengroep, of Frank Deboosere die verdorie elke dag naar zijn werk fietst terwijl jij de rit naar Arenberg stiekem al te lang vindt. Het goede doen, misschien is het überhaupt niet mogelijk. Aan de ene kant staat iedereen te springen om anderen te wijzen op wat ze fout doen, aan de andere kant tiert irritatie tegenover al dat vingergewijs welig, wat een soort *je m'en foutisme* tot gevolg heeft. Als niets mag, waarom zou je dan nog ergens op letten?

Waarom? Omdat langdurige gematigdheid meer verandering teweegbrengt dan kortstondig extremisme. Als je geïnformeerd wordt over waar het fout loopt, betekent dat niet dat je heel je levensstijl moet omgooien, wel dat je je bewust moet worden van waar het beter kan. Trap niet in de val van de defensieve modus, noch in die van de vingerwijzende zuurpruim. Durf na te denken over waar het misgaat, in de wereld, op de universiteit, en vooral net iets meer bij jezelf dan bij anderen. En als je op het kerstfeest weer geconfronteerd wordt met een babyboomer-nonkel die knort dat ‘straks niets nog mag’, stop dan gewoon een kroket in je mond en knik een beetje. Soms is dat het beste wat je kan doen. ☺

Rani Goelen is redacteur Student. Het editoriaal wordt gedragen door de voltallige redactie.

- onderwijs** > RZL krijgt een online leerplatform — 5
- onderwijs** > Verdeeldheid over uitbreiding ijkingsproef — 6-7
- sociaal** > De KU Leuven, een ‘white school’? — 8-9
- sociaal** > Dierproeven aan de KU Leuven — 12-13
- student** > Het verhaal achter ons bakkie troost — 18-19
- internationaal** > Hoe ethisch zijn maakbare babies? — 24-25
- student** > Het 24ste Kortfilmfestival in Leuven — 27-29
- cultuur** > Recensie ‘Rule of Three’ - Jan Martens — 30-31

- strip — 26
- beeldreeks — 20-21
- cultip — 29-30
- onderhond — 31
- KU Leugen — 36-37

OPINIE

Over Kerstmis, feesten en de toekomst

Vijf stemmen staan stil bij de feestdagen — 14-15

Moet alle Afrikaanse kunst terug naar Afrika?

Stijn T’Kindt nuanceert — 16

Wat hebben we aan hokjesdenken?

Luz Goossens stelt de huidige hokjes in vraag — 17

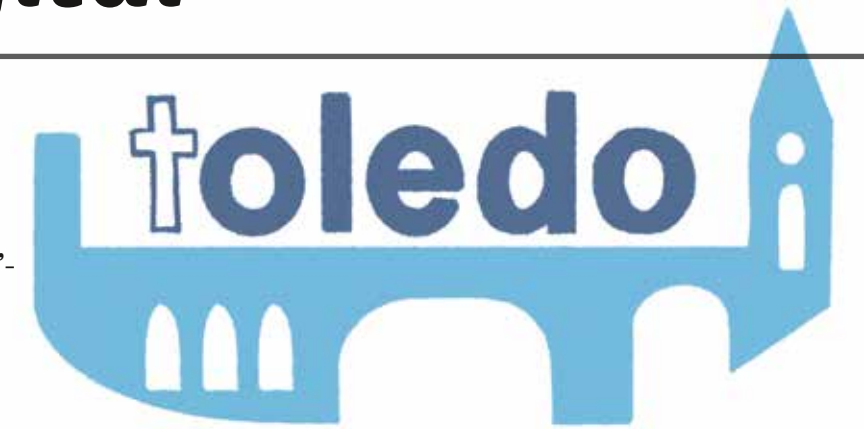
CARTOON VAN DE WEEK

door [Anneka Robeyns](#)

nieuws > Studenten krijgen keuzeruimte via online platform

RZL goes digital

© Anneka Robeyns

De 'Religie, zingeving en levensbeschouwing'-vakken zullen in de toekomst een online leerplatform krijgen. Daar zullen studenten kunnen kiezen tussen verschillende multidisciplinaire modules.

door [Tijs Keukeleire](#)

Religie, zingeving en levensbeschouwing is samen met Wijsbegeerte het enige vak dat elke bachelorstudent aan de universiteit krijgt. 'Desondanks kennen de vakken een heel sterke diversiteit', vertelt vicedecaan Pierre Van Hecke van de faculteit Theologie en Religiewetenschappen, die het vak inricht. 'Elke prof vult RZL in in functie van de studierichting. En dat is ook een

'Als je studenten voor een deel laat kiezen waar ze mee bezig zijn, zullen ze gemotiveerder zijn'

[Sander Vanmaercke](#), *ondervoorzitter Stura*

sterkte: we zoeken de juiste docent voor elk vak.'

Die opleidings- of faculteitsspecifieke RZL-vakken zullen in de toekomst uitgebreid worden met een overkoepelende component. Van Hecke: 'Juist omdat dit een universiteitsbreed vak is, kunnen we studenten van verschillende disciplines samenbrengen rond grote thema's die ook levensbeschouwelijke aspecten hebben, zoals klimaatverandering of armoede.' Een digitaal verhaal biedt daarin nieuwe kansen volgens hem, bijvoorbeeld voor meer interactie.

Hoewel er nog maar net een werkgroep is opgericht die zich over de hervorming moet buigen en de wijzigingen aan het vak nog toekomstmuziek zijn, is er vanuit de studentenvertegenwoordiging het idee om het vak op te delen per anderhalf studiepunten. Een deel kan dan faculteitsspecifiek worden ingevuld,

het andere deel trajectspecifiek, met een waaier aan keuzemogelijkheden.

Voor Sander Vanmaercke, ondervoorzitter van Stura en studentenvertegenwoordiger in de stuurgroep van RZL, is het vooral goed dat er meer keuze zal worden aangeboden. 'Het is nu nog een verplicht vak, maar als je studenten voor een deel laat kiezen waar ze mee bezig zijn, zullen ze gemotiveerder zijn.'

Aangepast aan de opleiding?

Vanmaercke vertelt dat aan veel faculteiten het vak goed aansluit bij de opleiding van de studenten, maar op sommige plaatsen ook veel minder. Op de faculteit sociale wetenschappen bijvoorbeeld krijgen alle studenten hetzelfde vak, maar dat vak gaat vooral over politiek. Er is dus minder aansluiting met de communicatiewetenschappers en de sociologen.

Religie linken aan elk vakgebied lijkt best moeilijk, want wat doe je bij opleidingen als geneeskunde of burgerlijk ingenieur? Professor Anne Vandenhoeck doceert het vak aan geneeskundestudenten en vertelt dat RZL juist bijzonder relevant is voor hen. 'Patiënten hebben net als alle andere mensen ook een spirituele

'Patiënten hebben net als alle andere mensen ook een spirituele dimensie. Studenten leren die kennen en herkennen'

[Anne Vandenhoeck](#), *professor Faculteit Geneeskunde*

'We zullen altijd vertrekken vanuit een christelijke visie'

[Anne Vandenhoeck](#), *professor Faculteit Geneeskunde*

dimensie. Studenten leren die kennen en herkennen, maar ze gaan ook aan de slag met hun eigen levenshouding en hoe hun later beroep die kan beïnvloeden.' Vandenhoeck heeft dit jaar een extra keuzevak ingediend dat ze samen met de ziekenhuispastor van Gasthuisberg zal inrichten.

Andere religies

Jasper Daniels, groepscoördinator Onderwijs bij VTK, vertelt dat de burgerlijk ingenieurs in zijn tijd in RZL veel leerden over de relatie tussen geloof en wetenschap. Ze bespraken het scheppingsverhaal, de ideeën over creationisme en de religieuze aspecten van klimaatverandering. Maar ook algemene religieuze en ethische kwesties kwamen aan bod. 'Misschien is dat nu anders, maar we behandelden in mijn tijd voornamelijk het christendom.'

Sander Vanmaercke zegt dat dat nog een werkpunt is voor de RZL-vakken. In elke studentenbevraging weerklinkt de vraag naar verbreding. 'Studenten zijn echt nieuwsgierig naar die andere levensbeschouwingen', zegt hij. 'Ze willen meer religies en levenshoudingen ontdekken in een uniek vak als RZL.'

Voorlopig zit dat element niet in de vernieuwing, want er is al aandacht voor andere religies en levenshoudingen in RZL, vertelt Vandenhoeck: 'We zullen altijd vertrekken vanuit een christelijke visie. De andere religies raken we zeker aan, maar we zullen nooit het pad opgaan van het relativisme.' ☺

Verdeeldheid onder Vlaamse universiteiten over uitbreiding ijkingsproef

In het Vlaams onderwijslandschap wordt nagedacht over een goede voorbereiding van jongeren op de universiteit. Minister Crevits wil meer ijkingsstoetsen, maar niet alle universiteiten zijn fan.

door [Vinsent Nollet en Jef Cauwenberghs](#)

Toekomstige studenten worden vandaag op verschillende manieren voorbereid op het hoger onderwijs. Via algemene oriënteringstools als Columbus kunnen jongeren hun academische vaardigheden testen. Sommige opleidingen, zoals Geneeskunde, hebben een toelatingsproef, andere een verplichte, maar niet-bindende ijkingsproef. Daarnaast is er voor sommige opleidingen een niet-verplichte ijkingsproef.

Vanuit het Ministerie van Onderwijs klinkt al een tijdje een duidelijke vraag aan universiteiten om meer in te zetten op verplichte, niet-bindende toelatingsproeven, ook in de humane wetenschappen. ‘Elke student in spe zou de meerwaarde van dergelijke proeven moeten kennen. Samen met de VLUHR (*Vlaamse universiteiten en hogescholenraad, red.*) is de afspraak in het voorjaar van 2019 een schema te maken voor de uitbreiding.’

De effectieve uitbreiding zal niet meer binnen deze legislatuur vallen, maar verschillende universiteiten zetten zelf al stappen. Zo heeft ook de KU Leuven in haar eigen beleidsplan de wens om ijkingsproeven te veralgemenen uitgedrukt.

Geen eensgezindheid

Vooral de KU Leuven en UGent zijn de plannen van de minister genegen, al behouden ze wel een kritische afstand. ‘We pleiten voor verplichte, niet-bindende ijkingsstoetsen, enkel en alleen wanneer die wetenschappelijk betrouwbaar zijn’, zegt Rik Van de Walle, rector van de UGent. ‘Het gaat over een zeer belangrijk studiekeuze-instrument, dus we kunnen ons geen nattevingerwerk veroorloven. Ofwel slagen we erin om voor de verschillende bacheloropleidingen valide ijkingsstoetsen te ontwikkelen, ofwel niet. Indien we er niet in slagen, moeten we dat ook durven zeggen.’

De UHasselt en UAntwerpen zijn dan weer geen voorstander van het uitbreiden van ijkingsstoetsen. ‘Wij willen eerst en vooral de impact nagaan van de toetsen die nu al enkele jaren georganiseerd worden’, zegt Peter De Meyer, woordvoer-

‘We pleiten voor verplichte, niet-bindende ijkingsstoetsen, enkel en alleen wanneer die wetenschappelijk betrouwbaar zijn’

[Rik Van de Walle, rector UGent](#)

der van de UAntwerpen. ‘We willen ook luisteren naar de feedback van de deelnemers. Er moet een grondige evaluatie komen. De reeds bestaande ijkingsstoetsen moeten ook nog verder op punt gesteld worden. We willen niet uitbreiden naar alle mogelijke richtingen omdat we denken dat dat een drempel kan zijn om groepen studenten die het nu al moeilijk hebben, denk aan jongeren met migratieachtergrond, tot bij ons te krijgen. Zo’n test kan weer een extra moeilijkheid zijn en dat kan niet de bedoeling zijn.’

Vanuit de UGent klinkt dat weer de overtuiging dat een ijkingsproef net een hefboom kan zijn voor studenten met migratieachtergrond. ‘Jongeren die uit een omgeving komen waar studeren aan een universiteit niet vanzelfsprekend is, kunnen aan hun ouders tonen dat ze een redelijke slaagkans hebben.’ Tine Baelmans, vicerector Onderwijsbeleid aan de KU Leuven, benadrukte in een vorig artikel in *Veto* nog dat ijkingsproeven vooral het leerproces ten goede komen. ‘Het geeft zo goed mogelijk aan waar je staat. Zo verwittigt je jongeren en geef je ze de kans ondersteuning op te zoeken.’

Meten is weten

Aan de UHasselt is een alternatief voor de ijkingsstoets ontwikkeld dat meer naar de achtergrondkenmerken van studenten kijkt, onder andere door een vergelijking te maken met ande-

re studenten die vanuit dezelfde studierichting aan dezelfde hogere opleiding beginnen en de schoolresultaten en slaagcijfers te meten. Volgens Luc De Schepper, rector van de UHasselt, is dat niet alleen eerlijker dan een momentopname als een ijkingsstoets, ook qua voorspellende kracht is de Hasseltse methode accurater.

De Hasseltse tool werd voorlopig enkel getest op Limburgse studenten die instroomden aan de UHasselt en KU Leuven en toonde daar een correlatie van 0,7 met reële studieresultaten in het eerste jaar, over alle opleidingen heen. De UHasselt is nu vragende partij om de tool verder uit te breiden. Zo kan de voorspellende waarde ook getest worden bij Oost- en West-Vlaamse jongeren die aan de UGent gaan studeren, of Antwerpse jongeren aan de UAntwerpen. ‘We hopen die uitrol in de eerste helft van 2019 te realiseren’, zegt De Schepper.

Het systeem is ook nuttig omdat het breder toepasbaar is dan ijkingsproeven, die vooral op STEM-richtingen gericht zijn, en beter aanknoopt bij de expertise uit het secundair onderwijs. ‘Klasraden kennen leerlingen beter dan wij op basis van een toets, daarvoor is de kennis die voortkomt uit het Hasseltse systeem interessant’, zegt Tinne De Laet, voorzitter van de VLIR-commissie (*Vlaamse Interuniversitaire Raad, red.*) die zich buigt over de ijkingsstoets. ‘De signalen uit het secundair onderwijs zijn erg belangrijk, al worden die ook al in rekening gebracht via Columbus en ijkingsstoetsen.’

‘Het Hasseltse systeem om studiesucces te onderzoeken kan perfect naast de toelatingsproeven bestaan’

[Hilde Crevits, minister van Onderwijs](#)

Het is met andere woorden niet de bedoeling om met een nieuw initiatief te komen, ook al zou het effectiever zijn in het voorspellen van slaagkans, stipt De Laet aan: ‘Het kan dat er aanpassingen komen aan onze huidige instrumenten, maar we zien de tool vooral haar nut hebben binnen of in samenhang met Columbus en met ijkingsproeven.’

‘Studeren is geen kansspel. We willen bewust wegblijven van het voorspellen van de slaagkans voor verschillende opleidingen. We willen niet het best mogelijke voorspellende model, maar wel zo nuttig mogelijke feedback waar de student mee aan de slag kan.’

De andere universiteiten scharen zich ook niet meteen achter het voorstel. ‘We hebben niet de neiging daar meteen in mee te stappen, maar willen eerst kijken hoe het zich ontwikkelt’, zegt De Meyer. ‘Als het blijkt te werken, dan misschien binnen een aantal jaar.’

Aan de KU Leuven en UGent wordt het eerder gezien als een aanvullend model, vooral interessant voor opleidingen waar het inrichten van ijkingsproeven veel moeilijker is, zoals voor een studie Rechten of Wijsbegeerte.

Crevits: ‘Het is positief dat de rectoren bereid zijn om naast de verdere uitrol van niet-bindende toelatingsproeven ook het project van de UHasselt met betrekking tot de overgang tussen secundair en hoger onderwijs te koppelen aan het voorgestelde project. Dit systeem om studiesucces te onderzoeken kan dan perfect naast de toelatingsproeven bestaan.’

Humane wetenschappen

Een uitbreiding van ijkingsproeven naar de humane wetenschappen is nog niet voor morgen. De komende periode wordt er vooral verkend hoe en volgens welke indicatoren er voor dergelijke opleidingen correct kan worden geïjkt. De ijkingsstoets moet immers de startcompetenties van jongeren identificeren, maar daarvoor moet eerst worden uitgezocht welke competenties precies een vereiste zijn en dat is niet evident.

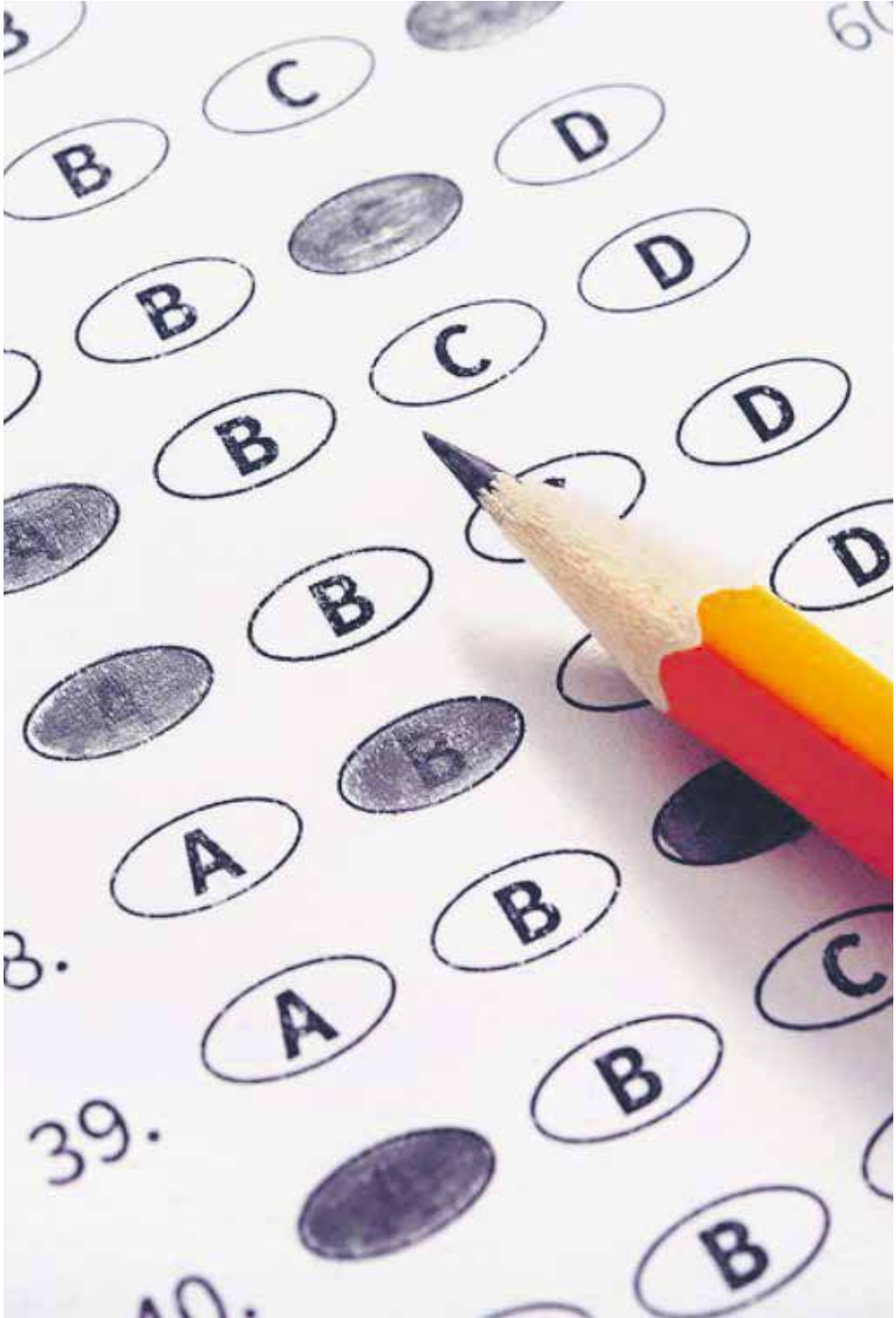
‘Daar wordt nog in brede termen over nagedacht’, zegt De Laet. ‘Voor opleidingen waar statistiek aan te pas komt is bijvoorbeeld een wiskundige component vereist, voor andere opleidingen eerder academische taalvaardigheid of concrete talenkennis.’ Ook daarvoor moeten dan remediëringstrajecten mogelijk zijn.

Wie de toets heeft afgelegd moet bovendien ook op de nodige ondersteuning kunnen rekenen. ‘Het mag geen hakbijl zijn’, zegt Rik Van de Walle. ‘We gaan er natuurlijk van uit dat wie afstudeert in het secundair onderwijs daadwerkelijk de eindtermen van het secundair onderwijs heeft behaald. Men kan niet van universiteiten verwachten dat we eventuele tekorten in het secundair onderwijs remediëren.’

‘We willen bewust wegblijven van het voorspellen van de slaagkans voor verschillende opleidingen’

[Tinne De Laet, voorzitter VLIR-commissie ijkingsproef](#)

© Nchole Yeo/Flickr

De KU Leuven en haar reputatie van ‘white school’

12,5% van de instromende Leuvense studenten heeft een migratieachtergrond. Daarbij zijn ook studenten met West-Europese roots. Inclusieve ambities ten spijt kleurt de KU Leuven te wit.

door [Ana Van Liedekerke en Luz Goossens](#)

‘Inclusie’ is het centrale woord in het nieuwe beleidsplan diversiteit van de KU Leuven, die daarmee het zwart-wit-denken voorbij wil. Dat is nodig, binnen een universiteit die op bepaalde punten nog te zwart-wit gestructureerd is.

Feitelijke diversiteit versus de cijfers

Het beleidsplan stelt dat ze ‘de feitelijke diversiteit aan de KU Leuven’ beter wil profileren. Voor verschillende maatschappelijke groepen is de ondervetegenwoordiging echter nog te groot om van een representatieve ‘feitelijke diversiteit’ te spreken. In 2017 had 6% van de instromende studenten een andere moedertaal dan Nederlands en had 12,5% een migratieachtergrond. Concreet betekent dat dat ze zelf geen Belgische nationaliteit hebben of minstens één ouder of twee grootouders zonder Belgische nationaliteit. Een groot deel van die groep is uit West-Europa afkomstig. Hoewel het aantal studenten met migratieachtergrond is verdubbeld ten opzichte van tien jaar geleden, blijft de kloof met de maatschappij groot.

‘De KU Leuven heeft echt wel een reputatie van ‘white school’. Foto’s op sociale media of brochures voor zesdejaars tonen vooral blanke mensen’

[Chaima, studente Communicatiewetenschappen](#)

Professor Karel Arnaut, van het Centrum Interculturalisme, Migratie en Minderheden, legt uit hoe dat komt: ‘De universiteit weerspiegelt de diversiteit van de maatschappij niet aangezien

ze de ongelijkheid binnen die maatschappij reproduceert. Daarmee doet ze als onderwijsinstelling niet anders dan wat het secundair onderwijs ook al doet: ongelijke onderwijskansen distribueren aan bepaalde segmenten van onze samenleving.’ Dat de hogeschool een diverser studentenpubliek kent, heeft te maken met haar meer laagdrempelig imago.

Ook voor studenten die wel starten, blijkt het inclusieve plaatje nog een ideaalbeeld. Voor studenten met specifieke kenmerken is er een hogere drop-out en slechtere doorstroom, zelfs na een geschikte vooropleiding. Studenten met West-Europese migratieachtergrond scoren beter dan studenten met niet-westerse achtergrond. Studenten met migratieachtergrond doen ook langer over hun studies. De helft van studenten zonder migratieachtergrond haalt na het eerste academiejaar een studie-efficiëntie van 80% of hoger, voor studenten met niet-westerse migratieachtergrond ligt dat op 28%. Verklaringen daarvoor zijn persoonlijke en omgevingskenmerken zoals zelfvertrouwen, onaanangepaste leeromgeving en moeilijke sociale en emotionele contexten.

White school

Studente Communicatiewetenschappen Chaima (19) vertelt hoe de niet-representativiteit voor haar een drempel vormde om aan deze universiteit te starten: ‘de KU Leuven heeft echt wel een reputatie van “white school”. Foto’s op sociale media of brochures voor zesdejaars tonen vooral blanke mensen. Dan denk je zelf wel “dat zijn allemaal mensen die er niet zoals ik uitzien”.’

Moet de KU Leuven meer diverse profielen in de verf zetten? Volgens professor Arnaut hangt dat ervan af of je de huidige of de gewenste situatie wil weergeven: ‘Het is verdedigbaar dat men zijn studentenpopulatie of professorenkorps als divers voorstelt (voor zover dat visueel kan), maar dat is in de huidige situatie meer een

utopia dan een statistische realiteit voor elke universiteit. Indien onderzoek uitwijst dat men dit utopia beter kan realiseren door het in publiciteit te gebruiken, stel ik voor dit te doen.’

‘Vorig jaar was ik de enige in de aula die een hoofddoek droeg’

[Chaima, studente Communicatiewetenschappen](#)

Aan andere universiteiten lijken ze meer gekozen te hebben om dat utopia uit te dragen: op de websites voor toekomstige studenten van respectievelijk de UAntwerpen en UGent zien we lachende en springende studenten van alle kleuren, terwijl op de KU Leuven-foto twee witte mannen prijken achter een computerscherm.

De KU Leuven is volgens Chaima geen eerste keuze voor migratiestudenten. ‘Hier denk ik “I’m going to try to blend in as much as possible”. Vorig jaar was ik de enige in de aula die een hoofddoek droeg en dat voelde heel raar, omdat ik het gevoel had dat dat voor iedereen opviel.’

Initiatieven

Een universiteit echt inclusief maken is geen eenvoudige zaak, maar via verschillende initiatieven wil de universiteit de zaken doen keren. Het programma Coaching X-tra is al jaren een vast deel binnen de Dienst Studietoelagen. Dat voorziet intensieve coaching voor studenten met bepaalde kenmerken zoals een multiculturele achtergrond of thuissituatie, en steunt hen in allerlei thema’s die verder reiken dan de studie.

Ook het Contactpunt Interculturaliteit verwelkomt en begeleidt meer specifiek studenten met migratieachtergrond en vluchtelingen met als doel een succesvolle studieloopbaan aan de KU Leuven. Het organiseert studietrainingen, ont-

moetingsactiviteiten en gespreksavonden. Het Contactpunt volgt ook het Avicennafonds op, dat zich inzet om de slaagkansen van studenten met een migratieachtergrond te verbeteren. Coaching X-tra en Avicenna coaching nodigen studenten proactief uit, waardoor ze ook studenten die niet spontaan ondersteuning zoeken bereiken.

Coaching X-tra

Al loopt de communicatie niet helemaal op rollertjes, vindt Chaima. Ze ontving in het eerste jaar een mail van Coaching X-tra: ‘Het kwam voor mij heel vreemd over, omdat het over migratie ging en ik me ook gewoon een student wil voelen, zonder dat ik een label krijg van “migrant”.’ Ze besliste dan ook om niet aan het programma deel te nemen. ‘De mail is zo al gericht op je afkomst en situatie, dat moet niet nog eens benadrukt worden. Moest het meer verwoord zijn als “we bieden extra hulp aan”, dan had ik het misschien aantrekkelijker gevonden.’

Op aanraden van een vriendin besliste ze dit jaar echter toch in te schrijven. De coaching zelf bleek beter dan verwacht. ‘Ik voel me in het programma niet “migrant” en de aanpak van de coaches focuste ook niet op mijn achtergrond.’ In het

academiejaar van 2017-2018 startten 20 studenten met de Coaching X-tra, terwijl één derde van de generatiestudenten dat jaar minstens één bijzonder sociaal-cultureel kenmerk had en dus in aanmerking kwam voor het programma.

Het tij keren

Volgens professor Arnaut heeft de universiteit drie remediërende rollen om het tij te doen keren: ‘De maatschappelijke ongelijkheid en armoede blijven aanklagen, de financiële impact van een studeerinvestering bij jongeren uit lagekansengroepen beperken en op allerlei manieren drempelverlagend werken.’ Bij dat laatste wijst hij op Barcelona, waar universiteitsstudenten naar secundaire scholen en ouderverenigingen gaan om het beeld ‘de universiteit is te hoog gegrepen voor mensen zoals wij’ bij te stellen.

Het samengaan van diversiteit en inclusie in het huidige beleidsplan is volgens hem een ‘wijze en productieve keuze’. Maar we mogen niet blijven staan bij initiatieven van bovenaf.

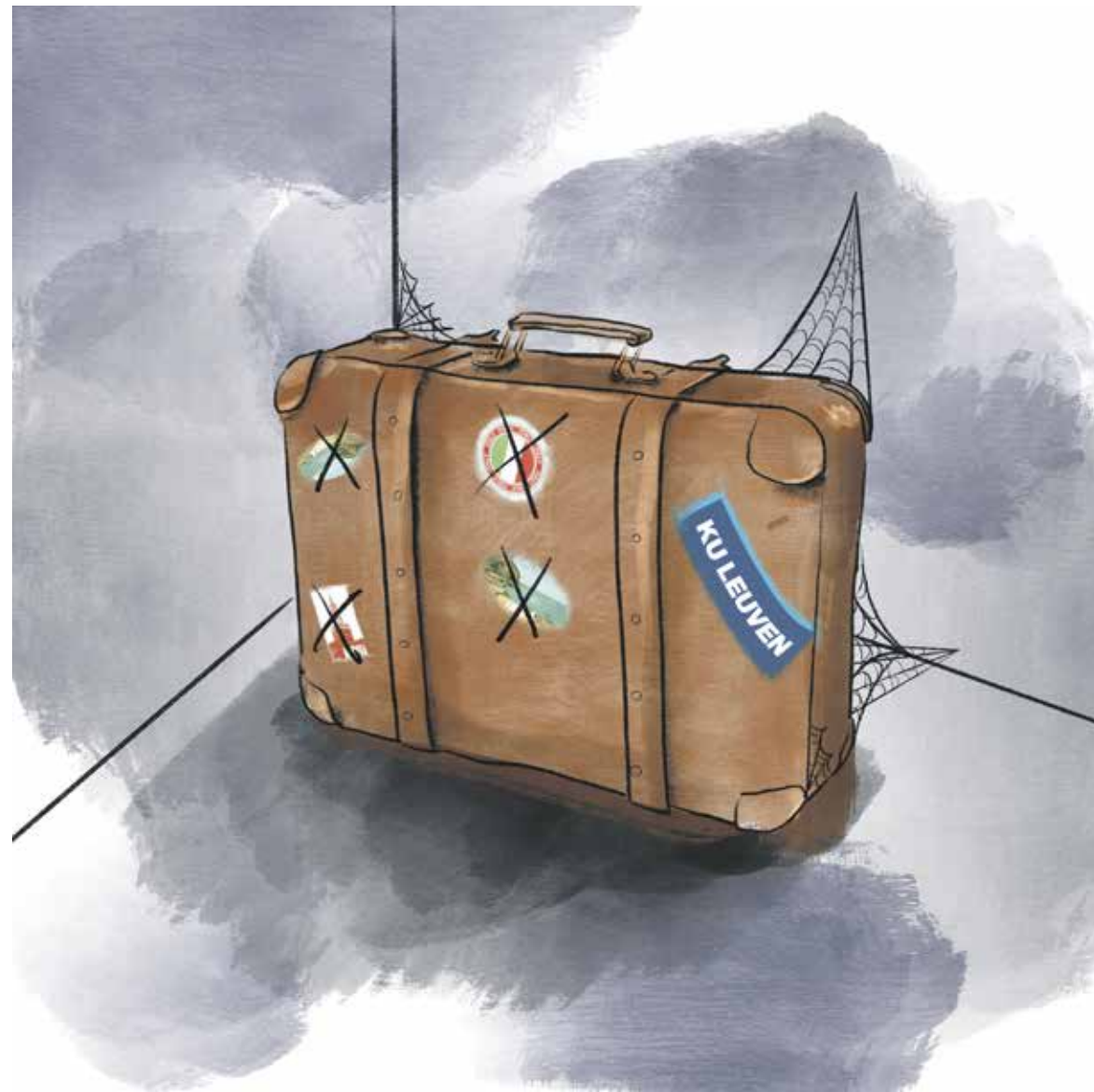
In de werkgroep die Arnaut leidt, TINC (talent voor inclusie) is de brug tussen boven en onder het doel: ze probeert visies van individuen, studenten en faculteiten in het beleid te implemen-

teren. Zo nodigde TINC de studentenactiegroep Undivided uit om hun initiatieven rond ‘dekolonisering van het curriculum’ toe te lichten. Undivided is een bottom-up-initiatief, waar studenten in werkgroepen samenkomen om kritisch na te denken over diversiteit.

Een diverse universiteit creëer je met diverse actoren. De KU Leuven onderneemt al heel wat initiatieven om de kloof te dichten, maar er is nog veel werk aan de winkel.☺

‘De universiteit weerspiegelt de diversiteit van de maatschappij niet aangezien ze de ongelijkheid binnen die maatschappij reproduceert’

[Karel Arnaut, professor aan het Centrum Interculturalisme, Migratie en Minderheden](#)

© Anneka Robeyns

Is cartoons maken op jouw lijf geschreven?

Veto zoekt talent. Leer ons kennen tijdens onze redactievergadering. Elke vrijdag om 16u bij Veto ('s-Meiersstraat 5)

profiel > Ook God woont in Leuven – sikhisme

Over India, de vijf k's, en een God in tien gedaanten

Een portret: Komaljit Ghuman

De 19-jarige Komaljit Ghuman is een van de weinige sikhs in Leuven. Ze studeert geneeskunde en droomt ervan later met die expertise terug te keren naar haar roots, India, om mensen te helpen.

door [Mirjam Eren](#)

Komaljit werd als middelste van een gezin van drie geboren in Zoutleeuw. Haar ouders komen uit het Indiase Punjab. Men spreekt er Punjabi, net als in bepaalde delen van Pakistan, dat vroeger één vormde met India. De Indiase cultuur en het Punjabi gaf haar moeder haar van jongsaf mee. 'We gingen elke week naar de sikh-tempel, de Gurdwara, in Halmaal Dorp. Daar kregen wij, de kinderen, lessen over de goden, de cultuur en de taal. En bovendien kregen we daar op het einde altijd een pakje snoep mee', lacht Komaljit.

Een sikh-tempel staat open voor iedereen, niet enkel voor sikhs. 'Het mooiste is dat in het sikhisme iedereen gelijkwaardig is, ongeacht je geslacht, afkomst, klasse of huidskleur. Dat zie je ook in de tempel: iedereen bidt er op de grond, er wordt geen onderscheid gemaakt tussen rangen.' De Gurdwara is niet enkel een plek waar men samenkomt om te mediteren en bidden, er wordt ook gegeten. 'Binnen de tempel mag er geen vlees worden gegeten. Alcohol en tabak zijn ook verboden. Daarbuiten is elke sikh vrij in zijn keuze daarin.' Bovendien hebben sikhs hun eigen versie van de hostie, de parshad, een zoet gebakje. 'Bij speciale gelegenheden maakt mijn mama dat thuis ook klaar', vertelt Komaljit.

Het mooiste is dat in het sikhisme iedereen gelijkwaardig is, ongeacht je geslacht, afkomst, klasse of huidskleur

Eén God in tien gedaanten

Vier jaar geleden ging Komaljit naar India voor het trouwfeest van haar neef. 'Ik ben niet strikt gelovig, maar de feesten vind ik heel bijzonder.' Een sikh-trouwfeest duurt zeven dagen en is vervuld van allerlei rituelen. Daarnaast zijn er

© Vinsent Nollet

ook heel wat feesten. Een van de belangrijkste is het lichtfeest in november. Thuis en in de tempel worden er dan kaarsen gebrand.

In India bezocht Komaljit met haar gezin de Gouden Tempel. 'Mijn liefde voor de cultuur groeit steeds meer met de jaren. Ik zou me nooit bekeren tot een andere religie.'

Het sikhisme is een monotheïstische religie, in tegenstelling tot bijvoorbeeld het hindoeïsme. 'Dat zou men niet denken, omdat onze ene God wel voorkomt in tien verschillende gedaanten. De tiende goeroe heeft de sikhs op het hart gedrukt na hem enkel het Heilige Boek te geloven.' Dat boek is geschreven in het Punjabi, wat verklaart waarom de religie en de taal zo verweven zijn. 'Sikh' betekent letterlijk 'leerling van God'.

Sikh-mannen kan je herkennen aan hun lange baard en tulband. Die tulband dragen ze om hun haar te beschermen, dat ze moeten laten groeien. 'Dat is bijvoorbeeld een verschil met moslims. Sommige mensen verwarren sikhs met moslims door die tulband en lange baard. Maar moslims knippen hun hoofdhaar wel.'

Het haar is voor sikhs één van de vijf k's, kesh. Diepgelovige sikhs, dat zijn zij die een speciaal ritueel hebben ondergaan, dragen ook

de vier andere k's bij zich: een khanghā (kam), een kachera (lange onderbroek), kirpān (dolk) en een kārā (metalen armband). Sikhs achten het zeer belangrijk dat je op een eerlijke manier je brood verdient. 'Je zal dus nooit een bedelende sikh op straat aantreffen.'

De eerste sikh-apotheker

In België vind je sikh-gemeenschappen in Sint-Truiden, Luik, Antwerpen, Gent en Brussel. 'Bij ons in Zoutleeuw waren er wel enkele sikhs, maar helemaal niet veel', vertelt Komaljit. 'Ook in heel België zijn er eigenlijk niet zoveel sikhs. Wel veel mensen uit India, maar die zijn niet allemaal sikh. Mijn zus is bijvoorbeeld de eerste sikh-apotheker in België.'

Komaljits droom is na haar studie geneeskunde naar India terug te keren om mensen te helpen. 'Ze kunnen daar alle hulp gebruiken. Ik zou er graag een ziekenhuis openen, bijvoorbeeld. Of meewerken in een organisatie als Artsen Zonder Grenzen. Ik wil graag mensen helpen. Dat is niet per se iets wat ik aan mijn religie te danken heb, want uiteindelijk is persoonlijkheid nog iets anders dan religie. Al geeft het sikhisme me wel een hele positieve kijk op de wereld.☺

Beestachtig of onontbeerlijk?

Op de heuvels van Gasthuisberg verblijven Leuvens merkwaardigste inwoners. Het universitaire Proefdierencentrum herbergt een grote collectie exotische en minder exotische dieren.

© Anneka Robeyns

door [Tom Dinneweth](#) en [Daan Delespaul](#)

Het Proefdierencentrum herbergt naar schatting 98 000 dieren - muizen, fruitvliegjes en zebra-visen, maar ook boerderijdieren en primaten. Daar wordt overigens niet geheimzinnig over gedaan - op simpele aanvraag krijgen we een rondleiding, en bij het ter perse gaan komt het Proefdierencentrum ook met een vernieuwde website waarop de hele werking uit de doeken gedaan wordt, inclusief fotomateriaal en een uitgebreide FAQ-pagina.

‘Transparantie is iets dat we gaandeweg hebben moeten leren’, vertelt Kris Meurrens, directeur van het Proefdierencentrum. ‘Vroeger zou je meer toestemmingen nodig gehad hebben om hier langs te komen en achter de schermen te kijken, maar nu proberen we in de mate van het mogelijke wel open te staan voor dergelijke vragen.’

Onze kritische geest zwakt in ieder geval stapsgewijs af doorheen de rondleiding. Dagelijkse controles moeten de leefkwaliteit van de muizen vrijwaren, en ook de stallen van de boerderijdieren zijn proper en ruimtelijk. Ook op de onderzoeken zelf, onder meer naar ALS, Alzheimer, kanker en allerhande cardiovasculaire aandoeningen, valt weinig af te dingen. ‘Onze ambitie is om uiteindelijk tot een soort zorgcultuur te komen,’ vertelt Meurrens, ‘waarbij iedereen zich bij elke stap van het proces afvraagt hoe ze het lijden van het dier kunnen verminderen, of er geen alternatief bestaat voor de dierproef, enzovoort.’

‘We proberen zoveel mogelijk om de dieren na een onderzoek in te zetten voor een nieuw onderzoek’, vervolgt hij. ‘Een groot deel van de dieren wordt achteraf geëuthanaseerd, maar indien mogelijk stellen we ze ook beschikbaar voor adoptie. Dat hebben we bijvoorbeeld gedaan met een groep katten een tijd geleden. Bij de primaten is het zo dat we trachten om de dieren te pensioneren - dan worden ze naar speciale faciliteiten gestuurd om ze te socialiseren en daarna eventueel te plaatsen in dierentuinen en dergelijke.’

Ethische dierproeven?

De KU Leuven gaat alvast niet lichtzinnig om met het welzijn van de proefdieren. Zo’n twintig jaar

geleden riep de universiteit de Ethische Commissie Dierenproeven in het leven, een toezichtsorgaan dat alle onderzoeken met proefdieren nagaat en onethische onderzoeken kan tegenhouden. Zij nemen hun taak alvast *au sérieux*: rond de 60% van de aanvragen wordt in eerste instantie geweigerd. Vaak moeten dan verduidelijkingen worden aangebracht of andere technieken worden gebruikt. In sommige gevallen kan dit een onderzoek zelfs twee tot drie maanden vertragen.

‘De bedoeling twintig jaar geleden was om de wetenschappers te laten nadenken over wat ze de dieren aandoen’, weet dierenarts, bioloog en dierenvriend Bruno Goddeeris, voorzitter van de Ethische Commissie. ‘De KU Leuven was toen een beetje een voorloper, omdat er zo weinig wetgeving rond bestond. Inmiddels is de wetgeving zichtbaar verbeterd en bestaan er op andere universiteiten gelijkaardige commissies.’ Die veranderde mentaliteit is ook te zien in het Proefdierencentrum waar men er alles aan doet om het leven van de dieren zoveel mogelijk op te fleuren.

Via themaweken brengt men de dieren zo vol-

‘Transparantie is iets dat we gaandeweg hebben moeten leren’

[Kris Meurrens](#), directeur van het proefdierencentrum

doende variatie om hen actief te houden. Deze week mochten de varkens zich bijvoorbeeld uitleven met ballen. Daarnaast mogen de boerderijdieren zich ook verwarmen aan de zachte kerstmuziek die uit de speakers van de stallen weerklinkt.

Onderzoek

Toch blijven dierproeven voor de nodige controverse zorgen. Dierenrechtenorganisaties als Gaia zijn al langer kritisch en uiten dan ook regelmatig hun kritiek op de aanpak van de KU Leuven. Cardiovasculair onderzoeker Michael Staring, die zelf proeven met dieren uitvoert, kan dat sentiment begrijpen, maar wijst ook op de vele resultaten die zulk onderzoek opleveren: ‘Er is zo het voorbeeld van de Ebola-epidemie in West-Afrika: meer dan 10 000 mensen kwamen hierbij om het leven. Er was toen geen enkel medicijn beschikbaar dat de ziekte kon stoppen of afremmen. De eerste effectieve behandeling werd ontwikkeld door serum van geïnfecteerde muizen te isoleren. Dit serum bleek apen te beschermen van een dodelijke dosis Ebola-virus. Dankzij die therapie konden doodzieke patiënten overleven.’

Daarnaast kunnen dierproeven heel wat inzichten opleveren die bij proeven op mensen simpelweg onhaalbaar zouden zijn. Voorbeelden vindt men binnen de psychologie: ‘Wanneer mensen worden onderzocht hebben we immers te maken met allerlei interfererende factoren die psychologische metingen kunnen verstoren’, weet Rudi D’Hooge, biologisch psycholoog aan de KU Leuven. ‘Dierproeven worden uitgevoerd op genetisch identieke dieren en in gecontroleerde omgeving, dus zoveel mogelijk afgeschermd van omgevingsinvloeden.’

Een lastige afweging

De wetenschap lijkt zo moeilijk zonder dierproeven te kunnen, maar onder impuls van Europese wetgeving wordt meer dan ooit gestreefd naar een minimaal aantal getroffen dieren. ‘Het doel moet de middelen wettigen’, meent Goddeeris. ‘En die middelen moeten moeten met zo

min mogelijk pijn, letsel en aantal dieren worden bereikt. Binnen de Ethische Commissie werken we daarom met drie ‘v’s’ om tot een oordeel te komen: verminderen, verfijnen en vervangen. De KU Leuven zou daar graag nog een vierde v voor ‘verantwoorden’ aan toevoegen. Op die manier hopen we de onderzoekers toch wat meer aan te sporen zelf de ethische afweging voor hun onderzoek te maken.’

Het aantal dierproeven aan de KU Leuven daalt op dit ogenblik echter niet en volgens Goddeeris

‘De bedoeling twintig jaar geleden was om de wetenschappers te laten nadenken over wat ze de dieren aandoen’

[Bruno Goddeeris](#), voorzitter Ethische Commissie Dierenproeven

is dat terecht te wijten aan de grotere kennis en vooruitgang die nu kan verworven worden bij de inbreng van zogenaamde *knockout* en *knockin* genen bij muizen. Daarnaast is er de laatste twintig jaar een enorme toename van het biomedische onderzoek en aantal onderzoekers aan de KU Leuven die op zoek gaan naar alternatieven.

Bovendien lijkt het lang niet zeker dat zoveel dierproeven in de toekomst nog nodig zullen zijn. Heel wat wetenschappelijke vragen kunnen zo reeds beantwoord worden aan de hand van alternatieven zoals celculturen en computermodellen. Het zoeken naar alternatieven moet echter ook topwetenschap zijn en volgens Goddeeris kunnen universiteiten alleen die strijd niet leveren: ‘Zolang de staat niet meer fondsen vrijgeeft voor alternatieven gaan we daarop niet vooruit gaan. Wetenschappers worden nu eenmaal beoordeeld op sterke publicaties en die ga je maar verkrijgen voor zover je de experimenten en conclusies op ganse organismen in de betrokken diersoort of gastheer kunt nemen.’

Hoe werkt de Ethische Commissie?

Dat het niet altijd evident is om over een dierproef te oordelen, zal vast niet verrassen. Rudi D’Hooghe, biologisch psycholoog en lid van de Ethische Commissie Dierenproeven (ECD) getuigt in eigen naam: ‘Voor men een dierproef mag uitvoeren in een erkend dierenlab van de KU Leuven, moet die telkens worden goedgekeurd door de ECD. Ik kan niet zeggen dat er aan bepaalde aspecten of delen van de informatie, die aan de ECD wordt doorgegeven, significant meer aandacht wordt besteed dan aan andere. Wel zie ik dat de verschillende leden van de ECD wat andere expertise hebben en daardoor verschillende aspecten van de aanvraag uitlichten.’

‘We vinden er ethici, juristen, dierenartsen, biologen, statistici, etc. – vele ECD-leden voeren zelfs geen proeven uit, hebben geen connectie met onderzoekers en staan zelfs erg kritisch tegenover dierproeven. Een minderheid van de dierproeven is ernstig te noemen, desondanks krijgen deze proeven disproportioneel meer aandacht van de ECD. Wat ik vooral zie terugkomen zijn vragen zoals: ‘Hebben de onderzoekers wel dit aantal proefdieren nodig?’ ‘Hoe verantwoordend is het aantal?’ ‘Wat is de ernst van de dierproef voor het dier en hoe zou deze ernst kunnen worden verminderd?’ ‘Kan er nog iets gebeuren om ongemak/pijn weg te nemen of te verminderen?’ Recent heeft de ECD veel aandacht besteed aan de vraag of de onderzoekers voldoende hebben gezocht naar alternatieven, zoals: heeft de onderzoeker genoeg gedaan om zijn onderzoek zonder dierproeven uit te voeren? Maar we moeten, ook als ECD, aanvaarden dat vele proeven nog niet zonder levende dieren kunnen gebeuren.’ ‘Het afschaffen van dierproeven zou een belangrijk segment van onderzoek stil leggen. Willen we dit wel echt in een maatschappij, die nog steeds miljarden dieren verdelgt, gebruikt als voeding of op wilde dieren jaagt voor recreatie? Ik ga er alleszins vanuit dat afschaffing effecten zou hebben op onderzoek en innovatie, waar zelfs de heftigste tegenstanders niet gelukkig mee zouden zijn. Maar ook over dit punt hebben de verschillende leden van de ECD verschillende meningen.’

Enkele cijfers uit 2017

412 onderzoeks aanvragen werden gedaan bij de Ethische Commissie Dierenproeven. Ongeveer **40%** daarvan wordt bij een eerste aanvraag goedgekeurd, er werd wel geen enkel onderzoek geweigerd.

Er passeerden **98.635** dieren in het Proefdierencentrum, **85,4%** daarvan werden ingeschakeld in onderzoek binnen de biomedische sector.

31,4% van de onderzoeken waren gericht op het zenuwstelsel van de dieren, **22,8%** gebeurde in het kader van de strijd tegen kanker. In totaal werden vorig jaar rond de **260.000** proefdieren gebruikt in Vlaanderen.

2,1% van de dierproeven aan de KU Leuven zijn dodelijk, dit neemt niet weg dat veel dieren na het onderzoek kunnen geëuthanaseerd worden. Proefdieren (voornamelijk kleine dieren zoals muizen en ratten) kunnen een potentieel risico vormen voor de natuurlijke flora en fauna en mogen daarom niet buiten het Proefdierencentrum komen. Helaas is er niet genoeg funding om alle dieren die niet meer voor een experiment gebruikt kunnen worden te onderhouden in het Proefdierencentrum. Grote dieren, zoals apen, honden en schapen gaan na hun onderzoek met pensioen of kunnen ter adoptie worden aangeboden.

© Proefdierencentrum Leuven

Over Kerstmis, feesten en de toekomst

De eindejaarsfeesten bieden een gelegenheid om tegelijk nabij te zijn en afstand te nemen. Vijf stemmen over die merkwaardige jaarlijkse lichtpuntjes.

door: Vincent Cuypers, Tijs Keukeleire en Jan Vinken

Waar halen we de kracht om “ja” te zeggen bij onzekere toekomst?

Karl Rahner noemde Kerstmis het feest van Gods eeuwige jeugd. “God” staat daarbij voor onze mooiste trekken, zoals vertrouwen, hoop, liefde, of mededogen en lotsverbondenheid. Jonge mensen kijken de wereld tegemoet, angstig en onzeker soms, maar ook vol vreugde en energie. Ook Jezus was kind van de onzekerheid, geboren in een stal, in het grote, complexe en verdrukkende Romeinse Rijk. En Jezus droeg een lokkend visioen: een lotsverbonden wereld, vol zorg... Zijn leven, slagen en falen, vertolkte dit Rijk Gods, vooral aan de zijde van wie uitgesloten worden – een duurzame wereld voor iedereen.

Een visioen om te vieren: dan beseffen we dat dromen buiten de kaders kleuren. De uitdagingen zijn niet van de poes: klimaatveranderingen verstoren de draagkracht van de natuur, een troebel politiek klimaat en toenemende vijandigheid voor wie verschillend is of verschillende meningen heeft.

Waar halen we de kracht om ‘ja’ te zeggen bij een onzekere toekomst? Waar vinden we inspiratie die onze energie wekt? Met wie trekken we op? Studenten mogen hier impulsen verwachten van de universiteit: dat zij hen verlost tot dromen, hen kennis aanreikt om rustig te oordelen, hen tot solidariteit oproept met mensen voor wie het leven weegt en hen uitdaagt tot samenwerking. Ze mogen vragen dat de universiteit hen zou toe-rust-en: een rustig hart voor toekomst, geoefend in samenwerking en solidair met de minstbedeelden. En deze universiteit rekent op de visioenen van haar studenten. Zo vieren we kerstmis: de niet te temmen jeugd van het mooiste in ons.

Jacques Haers, s.j. Is professor aan de faculteit theologie en religiewetenschappen, en is pastoor van de Universitaire Parochie

Studentenvertegenwoordiging, ondanks alle voornemens

De eindejaarperiode: kerstmarkten proberen je te verleiden tot jenevershotjes, de lange ochtendrijen aan de bibliotheken keren weer terug, en zelfs ik probeer m'n laatste boeken bij elkaar te zoeken, hoewel de tweede zit reeds onvermijdelijk is. Al klaarleggen voor augustus dan maar? De voorzitter van de studentenraad als slechtste voorbeeld van een student? Zo halverwege de termijn vraag je je af wat je nog wil bereiken met je team. Mijn meest persoonlijke dossier is de studiekost: elke student moet de kostprijs kennen van de opleiding waar hij of zij aan begint. Die kosten kunnen en moeten we onder controle houden.

Daarnaast willen we slaagkansen verhogen. We moeten nieuwe studenten nog beter op weg helpen. Meer begeleiding van eerstejaars en zij-instromers, schakelprogramma's versterken zodat er minder drop-out is en zo veel mogelijk barrières bij heroriëntering weggenomen zijn. Maar ook niet-bindende ijkingsproeven willen we verder onderzoeken. Tot slot moet de KU Leuven nog meer dan nu een plek zijn waar studenten zich goed voelen. Een versterking van de ombuds, meer ruimte en aandacht voor een inclusieve universiteit en een verbetering van de meldpuntwerking.

En de kalenderhervorming hoor ik je denken? Laat die toch nog maar even in de kast liggen.

Robbe Van Hoof is student politieke wetenschappen en economie en is voorzitter van Studentenraad KU Leuven

2019: kinderen baas?

Laatst lanceerde David Runciman, professor aan de universiteit van Cambridge, in de Britse krant *The Guardian* het voorstel om stemrecht toe te kennen aan kinderen vanaf zes jaar. Een hoogst opmerkelijk voorstel, waanzinnig zelfs volgens velen – wat weten kinderen immers van politiek? Toch kon ik bij het lezen van het betoog een spontane glimlach niet onderdrukken.

Sommige van Runcimans argumenten zijn niet onaardig. Zo beweert hij dat, telkens wanneer de democratie in slop zat, men vooruitgang heeft kunnen boeken door het kiezerskorps uit te breiden, met werklieden, kleurlingen, vrouwen, nieuwkomers. Kinderen zijn volgens Runciman niet meer dan de volgende stap. Ook omdat de vergrijzing zorgt voor een steeds groter electoraal overwicht bij oudere generaties, terwijl jongeren in de toekomst de impact van de beslissingen van vandaag zullen dragen.

Of we Runcimans voorstel nu moeten uitvoeren of niet, het zet aan het denken. Zeker in de tijd naar aanloop van Kerstmis. Is de belangrijkste les van het kerstverhaal niet dat zelfs in een klein stalletje het nieuwe en het unieke op de wereld kan komen? Elk kind is bij geboorte 'a white blank paper' zoals dat in de filosofie dan heet. Elk kind brengt een nieuw verhaal, een verhaal dat, als alles goed is, kan uitgroeien tot een heuse roman. Het zou de grote mensen echter sieren al van de eerste hoofdstukken aandachtig te luisteren. Laten we in 2019 – in plaats van miljoenen kinderen te laten verhongeren – ervoor zorgen dat op elk van die bladen iets moois geschreven wordt. De democratie kan er maar wel bij varen.

Vincent Cuypers is student duurzame ontwikkeling en redacteur opinie bij *Veto*

Feest om het feest?

Als je een beetje afstand neemt van Kerstmis, Nieuwjaar en het hele eindejaarsgedoe, dan zie je dat het allemaal vreemde fenomenen zijn, niet? Want wat gebeurt er feitelijk op die dagen? Nieuwjaar is toch uiteindelijk niets meer dan een administratieve scheiding tussen twee tijdperiodes. En Kerstmis bestaat nergens, werkelijk nergens, buiten in de hoofden van die paar miljard wezens op dat kleine stipje.

Als er eens een jaar geen vuurwerk zou zijn, dan zouden mensen het wel beseffen. Maar denk dan eens aan al die tijd en energie die de mensheid in dat momentje steekt. Er bestaan fabrieken (meerdere zelfs!) om vuurwerk te maken. Meer nog, er is zelfs een heuse gelukskoekjesindustrie! Mannen en vrouwen die het jaar door met niets anders bezig zijn dan lichtknalletjes en koekjes. Hilarisch, niet?

Toch zit er ook wel wat schoonheid in dit moment. De mens heeft die momenten niet alleen compleet zelf gemaakt, maar hij heeft ze ook mooi gemaakt. Mogen we dan niet een keer lekker stom doen terwijl we een administratieve wijziging afwachten? Immers, na die dag moeten we wel echt een ander getal in elke – ja, elke! – datum schrijven. Belangrijke momenten als die zijn het vieren waard!

Tijs Keukeleire is student economie

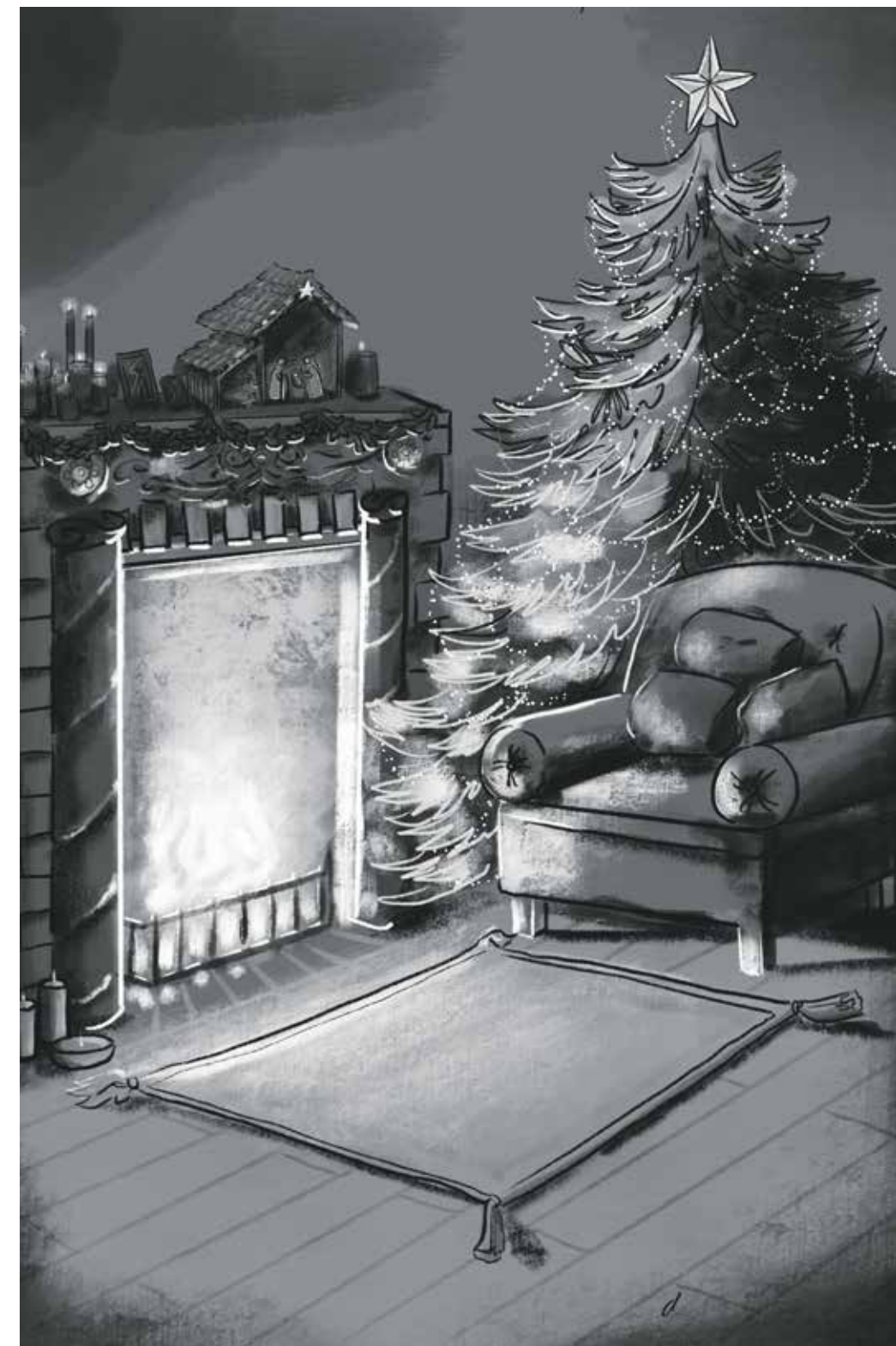
Elkaar aanmoedigen om beter te doen

De Warmste Week gaat van start. Rode Neuzen Dag is net gepasseerd, op de laatste dag van No Shave November, de maand na de oktobercampagne van LOKO. Vroeger in het jaar waren er ook nog Mei Plasticvrij en Tournée Minérale, een maand die trouwens bijzonder ongelegen komt voor de student die graag het einde van de examens viert. Maar laten we het daar vooral niet over hebben, want wie weet wordt die maand wel voorafgegaan door 30 Dagen Zonder Klagen.

2018 was net als 2017 het jaar van de bewustwordingsacties en de uitdagingen. Geen maand ging voorbij of je moest ergens bewust van worden gemaakt. Zo vaak zelfs dat je soms door het bos de bomen niet meer zag. Daar komt dan nog eens bij dat Dagen Zonder Vlees in 2018 verrassend genoeg een pauzejaar inlaste.

Al dat bewustmaken lijkt een verschijnsel van deze tijd. Toch heeft het ook iets moois. Het is een teken dat we alert zijn en elkaar aanmoedigen om iets beter te doen. Zo lang we er mee kunnen blijven lachen (lees: er zijn ook maanden geweest als No Fapril), doet het meer goed dan kwaad. Benieuwd of we ook in 2019 maandelijks onze levensstijl moeten veranderen. Op naar nog meer goede voornemens!

Jan Vinken is student sinologie

© Anneka Robeys

Allen richting het vernieuwde AfricaMuseum!

De heropening van het AfricaMuseum bracht een hoop commotie met zich mee. Moeten we Afrikaanse kunst terugbrengen naar Afrika? Niet per se, vindt Stijn.

door [Stijn T'Kindt](#)

Vorige week opende het AfricaMuseum in Tervuren na een grondige renovatie van vijf jaar waarin gepoogd is het museum te dekoloniseren. Tijd om daar eens rond te kijken ... en nee, niet om Indiana Jones-gewijs een Songyemasker uit de fonkelnieuwe vitrines te bevrijden en terug naar het land van herkomst te brengen. De commotie omtrent het onlangs gepubliceerde rapport over de restitutie van Afrikaanse kunst in Franse musea, door Felwine Sarr en Bénédicte Savoy, heeft niet alleen in het buurland de discussie over de fysieke teruggave hevig aangewakkerd, maar overschaduwde ook bij ons de heropening van het museum in Tervuren.

Volgens de inleiding in het rapport bevindt meer dan 90 procent van de Afrikaanse klassieke kunstwerken zich buiten Afrika. De collectie Afrikaanse kunst van het Musée du Quai Branly in Parijs omvat 70.000 objecten waarvan zo'n 46.000 objecten tot de categorie restitutie kunnen worden herleid. Vaak zijn die werken verworven door diefstal of plundering. De collectie van het AfricaMuseum in Tervuren bestaat uit ongeveer 120.000 objecten. Dan is de rekensom al snel gemaakt.

Laten we het rapport nu ook niet simplificeren: het is ook niet nodig dat alle Italiaanse kunst zich plotseling in Italië moet bevinden. Toch is de situatie hier anders, vanwege de nog steeds

'Het wordt tijd een versnelling hoger te schakelen als het aankomt op samenwerking omtrent cultureel erfgoed'

bestaande aanzienlijke ongelijkheid. Wij, Europeanen, hebben een privilege op het vlak van mobiliteit. Hoe eenvoudig is het voor de Afrikaanse onderzoeker of jeugd om naar Europa af te reizen om het eigen erfgoed te komen bewonderen? En hoe eenvoudig is het voor een Afrikaans land om de museumstukken naar daar te laten verschepen en tentoon te stellen?

De directeur van het Musée du Quai Branly, Stephane Martin, voegt in een reactie enkele belangrijke nuances toe. Hij ijvert voor een universele museumgemeenschap waar het delen en uitwisselen van objecten en kennis centraal staat. Doen we dat dan al niet? Het wordt tijd een versnelling hoger te schakelen als het aankomt op wetenschappelijke en educatieve samenwerking omtrent cultureel erfgoed tussen Europese instellingen en het Afrikaanse continent.

Verder betreurt hij dat de rol van de musea niet is opgenomen in het rapport. Het zou dan ook jammer zijn om plotseling musea zoals het AfricaMuseum in Tervuren te reduceren tot gijzelaars van de kolonisatie. Deze musea hebben

zich jarenlang geëngageerd om de objecten die vandaag ter discussie staan te integreren in hun sleuteltaken. Musea blijven immers instituten met wetenschappelijke reflecties en publicaties, educatieve projecten voor jong en oud, presentaties in verscheidene tentoonstellingen en conservatie.

Allerlaatst is het belangrijk om aandacht te besteden aan de kunstobjecten zelf. Het is net op dit niveau dat het rapport tekortdoet. Abrupt worden de kunstvoorwerpen gereduceerd tot politieke vergeldingsmiddelen voor het koloniale verleden en wordt hun esthetische waarde ondergeschikt gemaakt aan de contextualisering en dekolonisering. Wat er in het nieuwe museum te zien is, toont ons veel meer dan een akelig verleden. Laten we dus in de eerste plaats vol verwondering, maar met een genuanceerde kritische blik, het vernieuwde AfricaMuseum gaan bezichtigen!

Stijn T'Kindt schrijft momenteel een thesis over koloniale en postkoloniale kunst uit Madagascar aan de Universiteit van Marseille.

© Jef Cauwenberghs

SPLINTER

Wat hebben we aan hokjesdenken?

Met de tweede feministische golf is een sociale verandering ingezet. De oude hokjes waarin we mensen plaatsten zijn niet langer van toepassing. Maar daarmee is ons hokjesdenken nog niet gestopt.

door [Luz Goossens](#)

De tweede feministische golf zette in de jaren 60 een groot vraagteken bij traditionele genderrollen. Sindsdien gaan steeds meer vrouwen werken, zijn ze economisch zelfstandig, worden huishoudtaken meer verdeeld en is seksualiteit uit de taboesfeer gekomen. De sociale verandering is dus ingezet. Genderrollen hebben echter, ondanks die enorme vooruitgang, nog steeds een grote invloed op het dagelijkse leven.

Meisjes groeien op met poppen en prinsessen, jongens met auto's en ridders. Kinderen groeien op in een wereld waarin bijna alles 'gendered' is: van zeep en kledij tot hobby's, muziek, literatuur en zelfs eten en drinken. Zo internaliseren ze allerlei ideeën over wat kan en niet kan voor vrouwen en mannen. Vrouwen zijn gevoelig, zorgzaam, creatief en meegaand, terwijl mannen eerder assertief, moedig, dominant en zakelijk zijn.

We hebben de traditionele genderrollen ingeruild voor nieuwe, afgewaterde versies, die ons leven net zo veel in de greep houden als de oude. Vrouwen kunnen nu wel werken en mannen mogen meer thuis blijven, maar de verwachtingen zijn op cultureel vlak nog sterk aanwezig. En de wetgeving die mannen en vrouwen en transgenders en holebi's aan elkaar gelijkstelde is nog niet doorgesijpeld in de samenleving.

De genderrollen steken iedereen in een hokje waarin je moet passen. Wie niet voldoet aan de verwachtingen van die genderrollen, wordt daarvoor sociaal afgestraft. Vrouwen die dik zijn of zich niet scheren voldoen bijvoorbeeld niet aan het hypervrouwelijke ideaalbeeld dat hen wordt opgelegd. Daarvoor worden ze uitgescholden en beschimpt op het internet en in dagbladen. Kleine jongens die nagellak willen dragen en graag met barbies spelen, worden daarvoor uitgelachen en mannen die vertellen dat ze seksueel misbruikt zijn, nemen we niet serieus. Die sociale sancties zorgen voor een verdere internalisering van de genderrollen, wat maakt dat iedereen zichzelf constant monitort: 'Pas ik wel genoeg in mijn hokje?'

Meer vrouwen dan mannen hebben eetstoornissen, als gevolg van de verwachtingen die we van vrouwen hebben met betrekking tot hun uiterlijk. Vrouwen

spenderen meer tijd aan diëten, omdat aantrekkelijk zijn bij hun vrouwelijkheid hoort. Drie vierde van de zelfdodingen in Vlaanderen bestaat uit mannen, omdat emotionaaliteit een stereotiep vrouwelijk kenmerk is. 'Verman u' is een term die op emotionele momenten vaak wordt gebruikt. Mannen leren daardoor hun gevoelens meer onderdrukken, wat een zware last kan zijn voor hun mentale gezondheid.

Ook holebi's lijden onder de strenge genderrollen. Genderrollen gaan gepaard met heteronormativiteit; van mannen wordt verwacht dat ze op vrouwen vallen en vice versa. Wanneer een man op een man valt,

'Verman u' is een term die op emotionele momenten vaak wordt gebruikt

voldoet hij al niet aan de normen van mannelijkheid. Over holebi's wordt vaker een oordeel geveld omdat ze de conventies rond mannelijkheid en vrouwelijkheid met de voeten treden. De grootste drijfveer voor homofobie geweld is dan ook de gendernonconformiteit van holebi's, hoewel er geen inherente verbinding bestaat tussen seksuele oriëntatie en gender.

Gender is een complexe samenwerking van biologische, psychologische en sociale factoren. Manlijkheid en vrouwelijkheid zijn vooral plaats- en tijdsgebonden: niet overal en altijd worden ze hetzelfde ingevuld. Het is daarom iets om bewust over te blijven. Onderzoek uit het *Journal of Homosexuality* toont aan dat een holebivriendelijk klimaat op school voor alle leerlingen bevorderend kan zijn, omdat ze zich vrijer voelen in hun expressie en de strenge heteronormativiteit durven loslaten. Het kan dus geen kwaad om stil te staan bij die genderrollen en als man soms een fruitige, 'vrouwelijke' shampoo te gebruiken en als vrouw de nieuwe 'leather and cookies'-Axe te proberen! ☺

De Splinter bevat een mening van de auteur. Ze bevat niet de mening van de redactie.

‘Ook koffiebonen ervaren stress’

Chloé Van Bael van Koffie Onan helpt ons op weg in de wereld der duurzame koffieproductie. *Buckle up.*

door Rani Goelen en Anneka Robeyns

Terwijl de koude zich in Leuven nestelt en de grote mensenwereld de straten vult met het geluid van klinkende jeneverglazen en de geur van warme wafels bereidt de student zich grimmig voor op de examenperiode. Geen glühwein of warme advocaat voor ons (althans in theorie). De koffieconsumptie bereikt in ons deel van de populatie dan weer ongekennde hoogten tijdens de donkere dagen die de voorbode van de januari-examens vormen.

Hoewel koffie en student samen lijken te gaan als Nicole en Hugo, is de kennis over het geliefde levenselixier vrij beperkt. We mopperen weleens over de dure prijzen in koffiebars en vragen ons af waar we nu eigenlijk voor betalen, maar doen zelden de moeite om erachter te komen hoe dat bakje troost uiteindelijk in onze hipsterpootjes terecht komt. We spraken met Chloé Van Bael, mede-eigenaar van de zaak Koffie Onan in de Parijsstraat, al veertien jaar een vaste waarde in het Leuvense horeca-landschap.

Arabica, Robusta en Liberica

Ze begon toentertijd als jobstudent bij Koffie Onan en stapte het jaar na haar afstuderen meteen mee in de zaak. ‘Ik heb gestudeerd voor kleuterjuf. De dag van het afstuderen werkte ik al in Onan, mijn vriendinnen zijn mijn diploma komen brengen in de bar.’

Sindsdien veranderde er veel in de bar, die eerst een eerder klassiek concept kende. ‘We zijn eens gaan meedoen aan barista-kampioenschappen, en daar ging een hele wereld voor me open. Als je zelf je koffie brandt kan je echt je eigen stempel drukken door iedere stap van het proces te beïnvloeden. De controlfreak in mij vond dat geweldig (*lacht*). Dat is ook de reden waarom ik gebleven ben, dat geeft opeens veel meer diepgang aan je job.’

Het zwarte goud begint als plantje, met name als Coffea arabica, Coffea canephora - ook wel ge-

kend onder de naam Robusta - of Coffea liberica. Daarnaast zijn er trouwens nog zo’n 120 variëteiten, maar geen van deze worden op commerciële schaal verbouwd. Robusta koffie werd ontdekt eind 19e eeuw in Belgisch-Congo en kent kwaliteitsvolle varianten, maar wordt momenteel vooral gebruikt door grote bedrijven bij het produceren van instant-koffie. Liberica maakt slechts 1 % uit van de wereldwijde koffieproductie. De koploper bij koffiespecialzaken is met voorsprong Arabica, al zijn de andere varianten steeds vaker verkrijgbaar.

Iedere stap telt

Vanaf het moment dat hij geplant is duurt het iets langer dan vijf jaar om een Arabica-plant te oogsten. Eens de bes rijp is, kan ze worden geplukt. Dit gebeurt best met de hand, zodat enkel de rijpe bessen meegaan. ‘Je moet die bes zien als een kers met twee pitjes in die naar elkaar toe groeien, de pitjes zijn de koffiebonen. De bessen kunnen natuurlijk, gewassen of gepulpt verwerkt worden.’ Bij het pulpen wordt het vruchtvlies verwijderd voor het drogen, een

prijzig proces dat de kans op fouten verkleint. De bonen wassen (in water, yoghurt of zelfs met champagnegist) zet dan weer de aciditeit in de verf. Uiteindelijk moeten de bonen drogen in de zon en continu geharkt worden, zodat ze niet fermenteren. ‘Daarna laten we de bonen nog een jaar rusten op de plantage, om een homogenisatie van de vochtbalans te bekomen.’

Wanneer de groene boontjes klaar zijn worden ze in jute of papieren zakken getransporteerd naar het land van bestemming. ‘Iedere stap is belangrijk. Zo wachten we steeds tot we de middelste container kunnen gebruiken op de boot, zodat de bonen niet te warm of te koud krijgen. Koffiebonen zijn een beetje zoals mensen. Als wij stress hebben breekt ons DNA af en verouderen we, als boontjes stress hebben produceren ze cellulose. Dat zorgt voor een heel afgevlakte smaak en wil je dus vermijden’.

Burn baby burn

‘Het branden van de koffie gebeurt hier in Leuven. Het brandproces bestaat uit vier fases: van 0 tot 150 tot 200 tot 220 graden. Hoe snel je

‘Het probleem is dat je bij Fair Trade geen kwaliteitsgarantie hebt’

Chloé Van Bael, mede-eigenaar Koffie Onan

© Koffie Onan

‘Koffiebonen zijn zoals mensen. Als wij stress hebben breekt ons DNA af, koffiebonen produceren cellulose’

Chloé Van Bael, mede-eigenaar Koffie Onan

iedere fase doorloopt, heeft enorme gevolgen voor welke elementen je naar boven brengt in de boon. Tussen 100 en 150 graden bepaal je bijvoorbeeld vooral de aciditeit van je koffie. Bij een Afrikaanse koffie probeer je die aciditeit goed te benadrukken, dat is meestal waar de klant naar op zoek is. Veel hangt ook af van de manier waarop de koffie gedronken wordt. Bij espresso’s zet je acht bar druk, waardoor iedere smaak die erin zit versterkt zal worden. Wil je meer complexiteit in je koffie kan je wat sneller gaan voor aciditeit, en donkerder zodat je bitterheid bereikt. Zo bereik je balans in je espresso.’

Plukken tegen de wind in

Als consument nagaan of je koffie op een ethische manier geproduceerd werd, is niet altijd

makkelijk. Termen als Fair Trade, Speciality Coffee en Direct Trade kunnen verwarrend zijn. Bij Fair Trade zou een degelijke prijs gegarandeerd moeten zijn, maar door gebrek aan transparantie is dat niet altijd het geval. Koffie Onan heeft loten van koffieplantages in El Salvador en Brazilië. ‘Zo verkoopt de boer ineens een heel lot en hebben wij elk jaar onze favoriete exclusieve koffie, dat is win-win. We betalen dat wel in één keer, zo iets is moeilijk voor een klein bedrijf, je moet daarin groeien.’

‘Fair trade is belangrijk geweest voor bewustwording, en heeft de deuren opengezet. Het probleem is dat de prijzen van fair trade beursbepaald zijn, en dat je geen kwaliteitsgarantie krijgt.’ Bij Direct Trade staat er maar één persoon tussen de boer en de branderij, die verschillende

functies op zich neemt: transport, stockage, maar ook het wetenschappelijk verbeteren van de procédés. ‘Zo ontdekte onze tussenpersoon dat bonen een bepaalde stof afgeven als ze geplukt worden, die meegedragen wordt door de wind en ervoor zorgt dat andere planten meer cafeïne produceren. Sindsdien plukken we altijd tegen de wind in.’

Vrienden van de wetenschap

‘Dat wetenschappelijke aspect van de koffie is iets wat we met KUP (*een koffiebar in samenwerking tussen de KU Leuven en Koffie Onan in de universiteitshallen, red.*) wilden benadrukken. Gezien de tijdsgeest en het publiek dat aan de KU Leuven studeert is KUP het ideale platform om te tonen hoe koffie echt zou moeten, kunnen zijn. Mensen wisten heel lang niet hoe koffie gemaakt werd, we zijn melk en suiker bij de koffie beginnen doen omdat de bonen te snel geplukt werden, waardoor de koffie harder gebrand moest worden, en de smaak erg bitter werd. Ik zou ook graag vijftien coffees per dag drinken, maar aan correcte prijzen is dat niet mogelijk, de natuur laat het gewoon niet toe.’

Wie zelf geïnteresseerd is in koffie (opnieuw) leren drinken kan terecht bij een heel aantal gespecialiseerde bars in Leuven en omstreken. Als het niet duidelijk is waar iets vandaan komt kan je dat altijd vragen aan een van de barista’s, meestal zijn die erg gepassioneerd en trots op hun werk en vertellen ze er graag over. ‘Als je op kot koffie wil maken, giet dan gewoon een goede filterkoffie op. Als je een papieren filter gebruikt maak je die best wel even nat, anders absorbeert hij een groot deel van de aromatische oliën die de koffie bevat. Tijdens de examens is de French Press misschien nog de beste methode, in zo’n coffees zit het meeste cafeïne! Vergeet niet aan de barista te zeggen welke zetwijze je zal gebruiken, dat heeft invloed op de grofheid van de korrel.’ ☺

**de Leuvense kerstmarkt
in beeld**

© Bavo Nys

‘Misschien is Frankrijk wel verloren’

Jean-Luc Nancy is een klinkende naam onder filosofen. De Franse denker doceerde bij Ricoeur en spreekt over Derrida en Hélène Cixous als kameraden. We spraken hem tijdens zijn verblijf in Leuven.

door Ana Van Liedekerke, Nelis Jaspers en Daan Delespaul

We bevinden ons in een periode van crisis en veranderingen die aan alle aspecten van ons samenleven raken. Waarom blijft filosofie belangrijk in de 21ste eeuw?

‘Wie zegt dat ze belangrijk blijft? Ik denk dat de mutatie die zich nu voltrekt zo ingrijpend is dat ze de vervulling betekent van het einde van de filosofie als een representatie van de wereld. In zekere zin produceert de filosofie al sinds Heidegger geen wereldbeelden meer.

Ik geloof dat we daar buiten staan, omdat wat zich nu voltrekt echt een mutatie is. In biologische zin is dat een verandering in de chromosomen. Als we het louter over ‘crisis’ hebben, dan is dat een gebeurtenis die zich voltrekt in het binnenste van een proces. Iets dat hersteld moet worden. Bij een mutatie verandert de levenssoort zelf.

Ik geloof dat we op dit moment een antropologische mutatie kennen. Zoals een mutatie zich heeft voltrokken om van bij de middeleeuwse mens tot die van de zestiende eeuw te komen. Hij ziet de wereld reiken tot Amerika en China. Ik denk dat de filosofie moet proberen te denken wat dat betekent. In eerste instantie wat een mutatie betekent.

Neem het kapitalisme. We hebben altijd gedacht dat het een soort virus was dat geëlimineerd moest worden. Niet alleen is ze niet geëlimineerd, op dit moment heeft ze alles in haar macht. Maar misschien zal zij een mutatie ondergaan omdat ze in een zeer problematische situatie zit.’

Waarom problematisch?

‘Er is een graad waarin de autonome ontwikkeling van het financiële kapitaal problematisch wordt voor het menselijk kapitaal. Vandaag is er al een autonome productie van geld die niet geïndexeerd is op de productie van goederen, die op haar beurt ook muteert. De doorgedreven ontwikkeling van technologieën van informatie en communicatie maakt dat we zien dat de techniek geen eigen doel meer dient.

Er blijft enkel over: wat kan ik nog meer doen? Kan ik een cinema in 3D naar uw smartphone brengen? Misschien is de meest zichtbare mutatie die in ons begrip van vooruitgang. Lange tijd dachten we dat vooruitgang zich ontwikkelde naar een zeker goed voor de mensheid. Op dit moment is er geen enkele vooruitgang die geen twijfels met zich mee brengt.’

U bent geen vooruitgangsoptimist.

‘Neen. Toen we begonnen deze planeet te vervuilen, werd dat begrepen als vooruitgang. Machines en locomotieven waren tekenen van vooruitgang, maar twee eeuwen later blijkt er een probleem te zijn.

Hetzelfde zie je bij mogelijkheden in de gezondheidszorg om mensen langer te laten leven. Daarmee worden ze ook fragieler en ontwikkelen ziektes. Bejaarden leven vaak in penibele omstandigheden. Dat is een spiraal eerder dan eenduidige vooruitgang.’

In ‘De onwerkzame gemeenschap’ waarschuwt u voor nostalgie naar een homogene gemeenschap. Is dat denken vergelijkbaar met het discours van extreemrechts op dit moment?

‘Jammer genoeg wel. Wat zich op extreemrechts produceert, is een typische reactie op een transformatie in de maatschappij. Romeinen gingen met veranderingen in de 5de en 6de eeuw om op een gelijkaardige manier. “Rome is verloren. Is Rome verloren, dan is er niets meer.” In Frankrijk zegt men: “Frankrijk is verloren.” Misschien is

Frankrijk verloren. Maar het is niet zo verwonderlijk dat het uitzicht van Europa nu en dan verandert.

Wat zich op extreemrechts afspeelt is de meest natuurlijke reactie op al die veranderingen. Mensen herkennen zich niet meer in hun omgeving en hebben het gevoel dat er geen toekomst is. Als er geen toekomst is, dan hernemen we het verleden. Daarom zingen de gele hesjes vandaag de Marseillaise. Wij zongen bij protesten mijn hele leven de Internationale.’

Hoe evalueert u de protesten van de gele hesjes in Frankrijk?

‘Het is een veelheid van fenomenen waarin we de expansie van het financiële kapitalisme zien. Die veranderingen brengen een verplaatsing met zich mee in de verdeling van rijkdom. Stilaan

‘Onze maatschappij weet niet meer wat ze wil onderwijzen’

verliest Europa haar inzet. Die bestond erin een globale, economische macht te creëren. Die macht bestaat, maar men slaagt er niet in Europa een politieke identiteit mee te geven. De middenklasse lijdt aan de transformaties. Ze begrijpt er niets van. Bij sommige gele hesjes is er absorptie van de motieven van extreemrechts. Ik begrijp hen. Er is geen ander politiek discours.’

‘Op dit moment is er geen enkele vooruitgang die geen twijfels met zich mee brengt’

In welke zin?

‘Denkt u dat mensen op socialistische zittingen te wachten? In Italië zei Salvini: “We weten niet wat in Brussel gebeurt.” Intussen is hij aan de macht en heeft hij gas teruggenomen. Hij heeft gezien dat het moeilijk is om in Europa dingen te doen bewegen.’

(‘Denkt u dat mensen op socialistische zittingen te wachten?’)
© Daan Delespaul

‘Waarover klagen de gele hesjes? In feite over alles, omdat alles geaffecteerd is door de transformaties van de laatste jaren. We hebben bijvoorbeeld geen kleine ziekenhuizen meer. Men heeft vooral enorme ziekenhuizen gefinancierd die niet als enige de oplossing kunnen zijn maar die meegaan met de vooruitgang in de gezondheidszorg.

Onze maatschappij weet niet meer wat ze wil onderwijzen. Ja, we weten dat we onze kinderen moeten leren lezen. Maar zelfs daar komen we niet toe. Gisteren vroeg men mij om te spreken voor kinderen van de laatste klas. Het was beangstigend wat ze schreven. Er was niets van taligheid, niets van denken.

In Frankrijk protesteerden studenten voor een geweldige gelijkheid voor iedereen. Goed! Maar op dit moment is dat een gelijkheid van miserie. De universiteit is een miserie voor een groot deel van de studenten.’

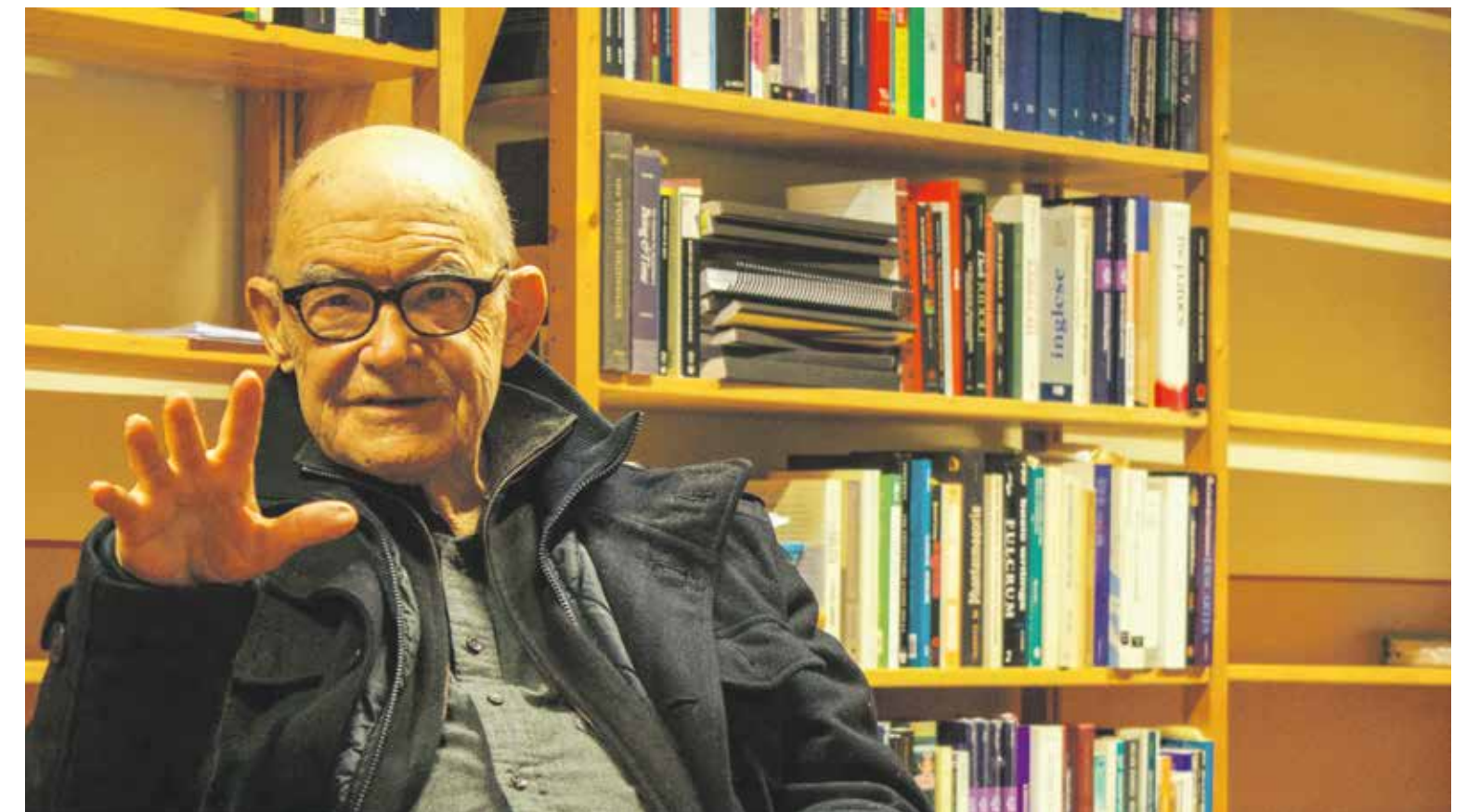
Is die gelijkheid dan de oorzaak van die miserie?

‘Dat is een heel moeilijke vraag. Gelijkheid, we weten op geen enkele manier wat dat betekent. Natuurlijk, we weten wat juridische gelijkheid wil zeggen. Iedere persoon is gelijk voor het

recht. We kunnen zeggen dat dat goed werkt. Maar los daarvan... De gelijkheid in het onderwijs is vanaf het begin verstoord door sociale omstandigheden en afkomst. En door een samengaan van omstandigheden van de eeuw, van cultuur.

Het is waar dat er veel meer sociale mobiliteit was in de eerste jaren van de 21e eeuw. Maar sindsdien gaat het steeds slechter. De kinderen hebben geen zin meer om naar school te gaan. De meesten verwerpen het. Als het systeem als geheel werkt, dan functioneert het. Als men u zegt ga naar school, dan gaat u naar school, zelfs wanneer dat u irriteert. Dat is niet langer het geval. Een paar dagen geleden werd een prof nog vermoord in Frankrijk. De scholen staan nergens voor.’

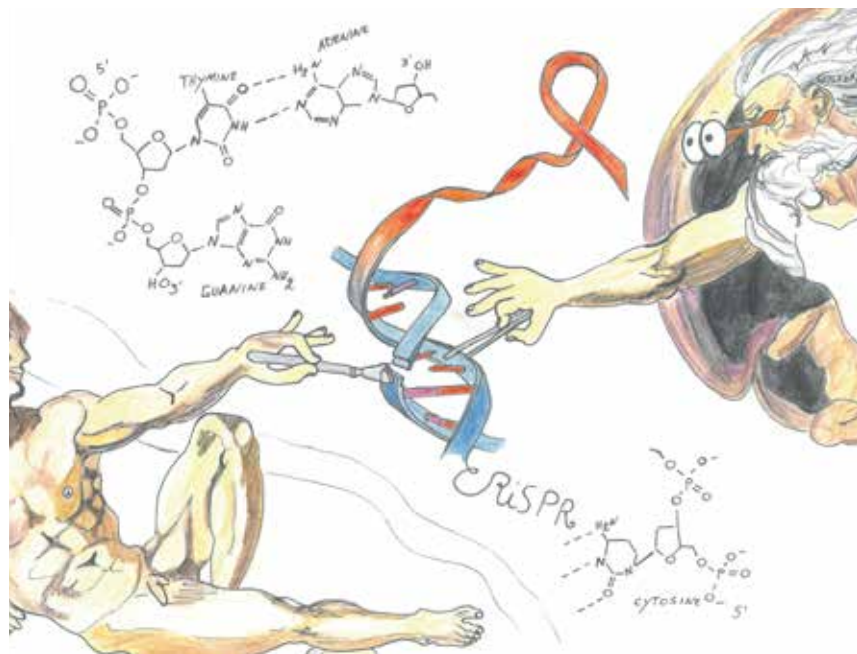
‘Voor een groot deel van de studenten is de universiteit een miserie’

Naar de grenzen van het CRISPR-kind

Het rommelt in het biomedisch milieu over de vermeende geboorte van 's werelds eerste CRISPR-tweeling. Waar liggen de grenzen van genetische embryomodificatie?

© Philip Lammens

door [Jef Cauwenberghs](#)

Reuring, ophef en consternatie. Eind november kondigt de Chinese wetenschapper He Jiankui voor een volle conferentiezaal in Hong Kong aan dat 's werelds eerste CRISPR-babies geboren zijn. De twee meisjes, een tweeling, zijn in de embryonale fase via genetisch knip- en plakwerk behandeld en zouden volgens He HIV-resistent zijn.

Hoewel het onderzoek van de Chinees nog steeds bevestigd moet worden - He is erg spaarzaam met zijn data en deed het werk buiten medeweten van zijn universiteit - joeg het nieuws een schokgolf door de biomedische wereld.

Hellend vlak
CRISPR (*Clustered Regularly Interspaced Short Palindromic Repeats, red.*) of specifieker de CRISPR/CAS9-technologie is een relatief recente tool waarmee wetenschappers kunnen ingrijpen in de genetische structuur van planten, dieren en mensen. Via die ingrepen kunnen ze bepalen welke specifieke genen in een organisme naar voren komen om zo bepaalde ziektes of beperkingen uit te schakelen en in sommige gevallen

zelfs gewenste kenmerken toe te voegen. Zo spreken critici over een *slippery slope*. De angst bestaat namelijk dat het op termijn allemaal veel verder zal gaan dan het uitschakelen van ziektes en aandoeningen. Voor sommigen lijkt het creëren van *designer babies* met blauwe ogen, een atletisch uithoudingsvermogen of zelfs verhoogde intelligentie akelig dichtbij te komen. Alsof je kinderen *à la carte* produceert.

‘Het is spijtig dat een op zich veelbelovende technologie door het onderzoek van He nu in een slecht daglicht komt te staan’

[Thierry Vandendriessche](#), professor moleculaire en vasculaire biologie

Zelfs in de plantenindustrie is de CRISPR-technologie niet altijd even onbesproken. Maar van embryo's 'supermensen' maken? 'Ik voel een sterke verantwoordelijkheid om in deze zaak niet alleen de eerste te zijn, maar ook een voorbeeld voor anderen', stelde He voor het internationaal persagentschap AP. 'De maatschappij zal beslissen wat de volgende stappen zullen zijn.'

‘Hier is toch een zekere grens overschreden’

[Pascal Borry](#), professor medische ethiek

Grens overschreden

Professor medische ethiek Pascal Borry krabt zich toch even in de haren. 'Hier is toch wel een zekere grens overschreden', stelt hij. 'Een eerste bezorgdheid is de veiligheid en performantie dat zo'n onderzoek meebrengt. Er zijn weinig studies die aantonen dat het voor het kind veilig is om in de genenstructuur in te grijpen. Je weet als onderzoeker niet welke impact je creëert.'

Professor in de moleculaire en vasculaire biologie Thierry Vandendriessche treedt hem daarin bij. 'Ons DNA is een boek met drie miljard letters. Als je iets wil wijzigen met CRISPR/CAS moet je héél precies het juiste lettertje vervangen zonder de rest te veranderen.'

Maar hoe fout kan het zijn om ervoor te zorgen dat een kind zijn leven lang niet wordt besmet met het HIV-virus? Stel dat we mensen kunnen behoeden voor kanker en dat in Afrika babies geboren worden die malariaresistent zijn. Borry wekt ons alvast even uit die laatste droom. 'Via CRISPR-technologie Afrika malariavrij maken is pragmatisch niet haalbaar. Dan zou elke baby via in vitro fertilisatie moeten geboren worden', licht de professor toe.

'Maar ik snap je hypothetisch punt wel. Het is een moeilijk debat waarbij één vraag centraal staat: wat doen we? Schakelen we in een vroeg stadium een gen uit waarvan we weten dat het kind zal lijden of brengen we a priori verbeteringen aan waardoor een kind een bepaalde ziekte niet zal krijgen? Bij dat laatste en in de case van bijvoorbeeld het uitschakelen van malaria ben

je eigenlijk baby's aan het *designen* door het selecteren van bepaalde kenmerken. En dat is verboden.'

Ook Vandendriessche heeft zijn twijfels. 'Er moet sprake zijn van wat we in jargon *high unmet medical need* noemen. Dat wil zeggen dat er een dringende en duidelijke medische noodzaak moet zijn om in te grijpen. Deze ontbreekt echt wel in het geval van He. Bovendien bestaan er andere alternatieven zonder een beroep te moeten doen op genetische modificatie van embryo's.'

Van controversie tot potentieel

In Europa geldt er hoe dan ook een verbod op genetische modificatie van embryo's ouder dan twee weken. 'Het is niet zo dat er geen CRISPR-onderzoek wordt gedaan op menselijke cellen, maar er is een internationale consensus dat de embryo's na vijftien dagen worden vernietigd', vertelt Borry. 'Er is nu de discussie om de termijn uit te breiden naar 28 dagen, maar echt niet langer.'

'Het is ook een culturele zaak. Maatschappijen die meer waarde hechten aan het leven van embryo's, zoals de VS, staan traditioneel ook

strenger of weigerachtig tegenover onderzoek op prenatale cellen. Daarnaast speelt in Europa de geschiedenis van het nazi-regime en diens wetenschappelijke experimenten op gevangenen en minderheden in de Holocaust ook mee in het feit dat we hier wat voorzichtiger omspringen met genetisch onderzoek.'

Professor Vandendriessche wil desalniettemin benadrukken dat genetisch ingrijpen met CRISPR/CAS9 niet noodzakelijk een negatieve bijklank moet hebben. 'Het is spijtig dat een op zich veelbelovende technologie door het onderzoek van He nu in een slecht daglicht komt te staan. Er zit nochtans veel potentieel in om gericht mutaties aan te brengen bij mensen die aan een bepaalde ziekte lijden. We grijpen nu bijvoorbeeld al in in somatische lichaamscellen, dat wil zeggen cellen wiens kenmerken niet worden doorgegeven aan het nageslacht, bijvoorbeeld lever-, spier-, of zenuwcellen.'

'Het grote voordeel is dat de focus daarbij op genezing ligt. CRISPR/CAS9 zit nog steeds in een experimentele fase, maar het is een kwestie van jaren voor het ook op de markt verschijnt. Niet dat het meteen goedkoop zal zijn, maar dat zijn huidige behandelingen ook niet altijd.

Iemand met hemofilie (*bloedstollingsstoornis, red.*) bijvoorbeeld moet zich jaarlijks voor enkele prijzige behandelingen in het ziekenhuis laten behandelen. Waarom zou je niet investeren in een iets duurder eenmalige genezing? 'De controverse is er, maar het is belangrijk dat de angst voor iets als 'genetische supermensen' het debat niet kaapt en dat we de dialoog over welke grenzen we willen stellen zinvol blijven voeren.'

‘Ons DNA is een boek met drie miljard letters. Als je iets wil wijzigen moet je precies het juiste lettertje vervangen’

[Thierry Vandendriessche](#), professor moleculaire en vasculaire biologie

— ZEER LEERRIJK —
— EN GEEN EXAMEN —

**EEN RONDELEIDING
BIJ BROUWERIJ
DUVEL MOORTGAT**

Meer info en inschrijvingen op
www.duvel.be/bezoek

Duvel

STUDENTENTARIEF 9€ PP.
(groep van minstens 12 bezoekers)
inclusief consumptie, hapje, geschenk
en nul studiepunten

BIER MET LIEFDE GEBROUWEN DRINK JE MET VERSTAND

Wie het kleine niet eert, is de langspeelfilm niet weerd

Weinig mensen die op hun zaterdagavond kortfilms zitten kijken in de sofa. Onterecht, als het van Cinema ZED en co afhangt.

door [Tom Dinneweth](#), [Jan Costers](#) en [Daphne de Roo](#)

Ze zijn ondertussen al aan editie vierentwintig toe van het Kortfilmfestival - een soort hybride mix van een filmfestival en een talentenjacht. 'Het grote doel is om de makers te ontdekken die later gaan doorbreken met hun langspeelfilms', vertelt programmadirecteur Vincent Langouche. 'Vier jaar geleden was er bijvoorbeeld Lukas Dhont die de juryprijs won, en die nu de wereld veroverd met *Girl*. Het is ook leuk om te zien dat die nu nog terugkeert naar het festival om een masterclass te geven.'

Langspeelfilm > kortfilm?

Die route is verre van uitzonderlijk. Veel jong talent zet de eerste stappen in de filmwereld met een kortfilm. 'Dat is vaak uit praktische overwegingen', aldus Langouche. 'Klein beginnen is denk ik echt wel een goed idee, en biedt ook meer vrijheid dan bij een langspeelfilm, zowel creatief als financieel.'

Ook Gilles Coulier, die vorig jaar debuteerde met het fel bejubelde *Cargo* en ook de cultreëks

Bevergem regisseerde, rolde via het kortfilmcircuit de filmwereld in. 'Kortfilm is superbelangrijk geweest voor mij. Als student kan je via een kortfilm tonen wie je bent en waar je toe in staat bent. Anderzijds is het ook niet alleen een opstapje. Wie kortfilms maakt als tussenstap, maakt eigenlijk zelden kortfilms die op zichzelf kunnen staan.'

Kortfilm speelt dus niet louter tweede viool. Ook Langouche rept zich om de autonomie van het genre kortfilm te onderstrepen, en tikt ons gaandeweg even op de vingers. 'Het is geen genre op zich - er is veel variatie binnen het format. Er zal altijd wel een aangename verrassing in zitten, net door die variatie.' Wie het programma ter hand neemt, wordt inderdaad geconfronteerd met een veelkleurige legpuzzel, die uiteenvalt in vele kleine fragmentjes.

'In kortfilm kan er ook zoveel meer geëxperimenteerd worden en risico genomen worden.' Dat experiment moet je niet alleen inhoudelijk, maar ook technologisch begrijpen. 'Nieuwe technieken worden vaak eerst toegepast in kortfilms. Dat proberen we ook in het oog te houden, onder andere met een volwaardige VR-filmset op het festival,' pronkt Langouche.

Ondanks die innoverende rol blijft het moeilijk voor de kortfilm om een niche voor zichzelf uit te bouwen, beseft ook Coulier. 'Via Telenet kan je redelijk wat kortfilms bekijken, of via Dalton (VOD-platform van Cinema ZED, red.). Maar er is niemand die in de zetel gaat zitten 's avonds en

'In kortfilm kan er ook zoveel meer geëxperimenteerd worden en risico genomen worden'

Vincent Langouche, programmadirecteur Kortfilmfestival

zegt, we gaan eens zes kortfilms na elkaar kijken. Het is zo'n beetje als bij kortverhalen of bij poëzie - de mensen met interesse gaan hun weg sowieso wel vinden. Of het nog makkelijker kan, daar ga ik

mij niet over uitspreken.

Maar je voelt toch dat mensen liever anderhalf uur nemen om een film te kijken of een serie dan naar een kortfilm te kijken.'

Zieltjes veroveren

En dan toch is daar het Kortfilmfestival, dat een moedige poging doet om een breed publiek naar de zalen te lokken. 'Het publiek is heel gemengd - een derde is bezig met film of zit in de audiovisuele sector, het andere derde is student en de rest is 'ongedefinieerd', schat Langouche. Een snelle blik over het festivalterrein bevestigt die schatting enigszins. De kortfilms worden onderverdeeld in blokken, die telkens min of meer anderhalf uur in beslag nemen. 'Zoals altijd staan de competities centraal op het festival - drie Vlaamse en één grote Europese. In totaal zijn er zo'n tachtig kortfilms in competitie,' gaat hij verder. Dat aantal is slechts een fractie van het aantal inzendingen. In totaal passeren een kleine tweeduizend films de netvliesen van de organisatie, waaruit op haast magische manier een selectie moet gemaakt worden. 'Ik stel het programma gelukkig niet alleen samen. We zijn met een groot team - als iedereen een paar honderd films kijkt, komen we er wel. Het selectieproces is voor ons ook heel leuk. Dan kom je plots zo'n film tegen waarvan je denkt, wow, die wil ik met iedereen delen.

Het moet gezegd - de buzz van het festival werkt enthousiasmerend. Wie iets te maken wil hebben met cinema, of het nu passief is of actief, komt maar beter eens naar het Kortfilmfestival, beaamt ook Coulier. 'Ik heb er hele goeie vrienden aan overgehouden, tot op de dag van vandaag. Uiteindelijk gaat het om collega's, en samen ben je met die generatie verantwoordelijk voor de toekomst van de sector. Daarom is het heel belangrijk om te kunnen zien wat er allemaal aan het gebeuren is binnen die wereld.'

Het loont natuurlijk om de proef op de som te nemen. Zonder enige echte cinematische ambities trokken we de zalen in voor een paar - relatief willekeurig geselecteerde - blokken kortfilms.

('Danny Boy was zo mooi en grappig dat je de film liefst de hele avond op repeat zou zetten')

('Gustav gaat over een man die in zijn hoofd zit met niemand minder dan Gustav Holst')

Oscar Shorts

Tegendraads als we zijn begonnen we meteen bij wat het neusje van de zalm moest heten, de Oscar Shorts - genomineerden voor het hoogste goed in de filmwereld. *Dekalb Elementary*, een zinderende spanningsoefening over een schietpartij in een hogeschool, mocht de spits afbijten. Een visitekaartje dat kan tellen. *The Silent Child*, een heel Brits verhaal over een doof meisje en haar opvoedster, voelt vervolgens wat aan als een commercial door de militante boodschap op het eind. Krachtig, dat wel. Een andere vibe spreekt uit *My Nephew Emmett*, een gitzwarte representatie van het verhaal van Emmett Till, een zwarte jongen die doodgeranseld werd omdat hij naar een blanke vrouw zou gefloten hebben. Zwaar op de hand, maar misschien net daarom noodzakelijk.

The *Eleven O'Clock* brengt ons een psychiater die als patiënt iemand over de vloer krijgt die rotsvast gelooft zelf een psychiater te zijn. Hilarisch in zowel opzet als uitvoering - een masterclass in verwarring zaaien. Afsluiten doen we voor dit blok met *Watu Wote - All of Us*, een mooi verfilmd verhaal over de conflicten tussen christenen en moslims in Noord-Afrika. Om even stil van te worden.

'Het is zo'n beetje als bij kortverhalen of bij poëzie - de mensen met interesse gaan hun weg sowieso wel vinden'

Gilles Coulier, regisseur

World Jam

Wie geen rooie duit op zak had, kon in het STUK-café terecht voor gratis kortfilms met livemuziek van twee geweldige muzikanten. De daaropvolgende jamsessie was wat betreft muzikaal niveau ietsje minder, te danken aan het feit dat de halve zaal plots op het podium te vinden was. Sfeer troef, dat wel.

Ab Ovo bleek een prachtig uitgevoerde animatiefilm over de veranderingen die het vrouwelijk lichaam ondergaat tijdens de zwangerschap en wist ons zeker te bekoren. Simpel en toch ontroerend. *Leaves* was dan weer heel geschikt om het oxytocine-niveau op te krikken. Ook hier geen moeilijk verhaal, maar vooral een heel schattig meisje en prachtige tekeningen. Het roer werd omgegooid in *Birth of a Nation* - nee, niet die

('Meneer Papier gaat uit wandelen had alle prijzen moeten winnen')

enorm racistische film van D.W. Griffith, maar een onschuldige kortfilm van Kamil Polak, over... stipjes. We zijn niet overtuigd, maar toch liever stipjes dan de Ku Klux Klan. Het beste moest echter nog komen met *Danny Boy*. Deze film over liefde op een onverwachte plaats was met voorsprong de beste van de groep. Een uitwerking zo mooi, vernieuwend, grappig en aandoenlijk dat je deze film liefst de hele avond op repeat zou zetten.

Vlaamse Competitie: Animatie 1

Soms mag je ook wat chauvinistisch zijn en het lokaal talent gaan opsnuiven. Helaas hadden slechts een paar mensen dit door, want wij deelden de zaal met vijf anderen. We slaan even enkele kortfilms over en bieden een overzicht van wat ons bijbleef.

Fighting Pablo is eerder conceptueel dan verhalend, maar wel erg toegankelijk. Extra credits voor de geweldige cameo's van iconen uit de hedendaagse popcultuur. Een werk waar Pablo Picasso zelf van onder de indruk zou zijn, en dat opgevolgd werd door Fyren, een aandoenlijk verhaal over een meisje dat haar grootvader bezoekt, met een even schattige animatiestijl. Rosalien Helsen schetst een wereldje waar je maar al te graag in weg zou kruipen.

Liefhebbers van al wat schattig is konden hun hart ophalen bij *Meneer Papier gaat uit wandelen*, gebaseerd op het boek van Elvis Peeters met tekeningen van Gerda Dendooven, is een geweldige film die alle prijzen had moeten winnen. Het is de ultieme feel good-film, en dat zonder enig cliché. En hoe prachtig loopt die papieren meneer.

Pantin is eveneens een verrassend schattige animatie, met een ventje dat we graag zouden adopteren. Hopelijk laat Timothée Crabbé zijn wurm nog meer avontuurtjes beleven, want deze liet qua plot nog wat te wensen over.

Tot slot was er nog *Bloeistraat 11*, een film die meer aandacht verdient dan hij gekregen heeft. Een realistisch verhaal, gegoten in een animatie vol verrassende vondsten.

Comedy Shorts

Kortfilm leent zich tenslotte ook prima tot comedy. Zo was er het kolderieke *Brug*. Twee Nederlandse meneertjes willen op hetzelfde moment dezelfde brug over met hun wagen. Charmant én grappig, en overigens ook te bekijken op Vimeo. Doen! Ook *Clanker Man* is een fijne kortfilm. Zeer te pruimen, net als *Punchline*. Twee losers willen iemand neerschieten, maar worden het maar niets eens over de coole punchline die het nekschot vooraf moet gaan. Lachen met clichés werkt altijd, en is hier gewoon heel goed gedaan. Dat geldt ook voor *Gustav*, over een man die in zijn hoofd zit met Gustav Holst -letterlijk- en Giraffe, waarin een erotische hotline voor dierenvrienden in de problemen komt wanneer iedereen plots wil klaarkomen bij het geluid van een giraffe.

'Samen ben je met die generatie verantwoordelijk voor de toekomst van de sector'

Gilles Coulier, regisseur

Het is moeilijk om een slotsom te maken bij een evenement als het Kortfilmfestival. Is het een talentenjacht? Dat zeker. Het is soms likkebaardend kijken naar de vele pareltjes die op het scherm verschijnen. Tegelijkertijd is het ook tragisch dat deze vaak bijzonder leuke en karaktervolle films slechts zo zelden hun weg vinden naar een breder publiek. Hoe dat zou moeten gebeuren? Geen idee, maar het Kortfilmfestival is alvast een hele fijne eerste kennismaking.☺

door Daphne de Roo

[alles-in-één] 17 december, 20u, *Fak Letteren*

ALFA'S WEENAVOND

Een vreemde eend in de bijt, maar Alfa's jaarlijkse weenavond is inmiddels een ware cultklassieker in real life geworden. Niet alleen omdat Coldplay's *Fix you* minstens tien keer wordt gedraaid, wat zowel kan instaan voor extatisch genot als auditief geweld, maar ook vanwege de poëtische huilquotes aan de muur. Niet voor niets al vaak de winnaar van de prijs 'Fakfeestje van het jaar'. En er zijn nog gratis pintjes ook!

[film] 18, 20, 22 en 23 december, *Cinema ZED STUK*

CLIMAX

De dansvoorstellingen zijn talrijk geweest dit semester, maar beginnen nu wat te minderen. Gelukkig kunnen dansliefhebbers nog terecht in de cinema voor Gaspar Noé's nieuwste, genaamd *Climax*. Een wervelende film over een uit de hand gelopen feestje van jonge dansers. De recensies zijn alvast zeer lovend, wat nieuw is voor Noé, die normaal meer als enfant terrible en cultcineast beschouwd wordt.

[film] 17, 23, 25, 27 en 29 december, *Cinema ZED Vesalius*

MANNEKEN PIS

Naast 'Climax' heeft Cinema ZED echter ook een prachtige Belgische klassieker op het programma staan. Frank van Passels *Manneken Pis* werd bij de release meer dan 20 jaar geleden zeer goed ontvangen, en kreeg op vraag van ZED een restauratiebeurt. Om dit te vieren is er maandag een feestje met de cast en crew, maar ook de andere dagen is het een feestje om naar te kijken.

[muziek] 19 december, 20u, *Het Depot*

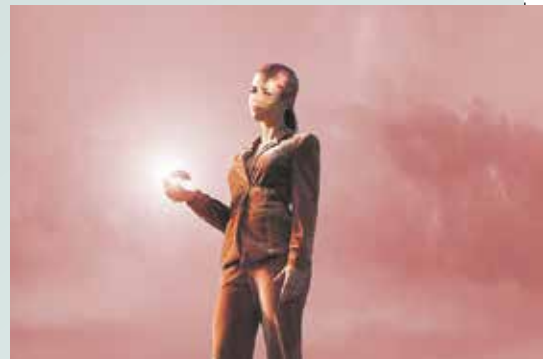
• **ALTIN GÜN**

Turkish delight alom in het Depot, met de Nederlandse vertolkers van traditionele Turkse volksmuziek. Altin Gün dus. In heel Europa trekt deze band volle zalen met hun psychedelische folkrock, gebaseerd op de populaire muziekstijl uit het Turkije van de jaren '70. Wie zijn muzikale horizon wil verbreden moet dus zeker afzakken naar het Depot, en wie dat niet wil eigenlijk ook. Altin Gün zorgt gegarandeerd voor een geweldige avond.

[muziek] 20 december, 20u, *Het Depot*

• **TSAR B + MEDS**

Na de Turkse rock kun je de volgende dag genieten van de oriëntaalse invloeden in de muziek van Tsar B. Deze jonge artieste bracht net haar debuut uit, en wordt al vergeleken met FKA Twigs, Björk en MIA. De verscheidenheid van die artiesten toont al aan dat Tsar B niet makkelijk in een hokje te stoppen is. Niet nodig gelukkig; het is juist die muziek waarvan je niet wist dat je er al lang op wachtte. Wederom naar het Depot trekken is het devies, ditmaal voor dé ontdekking van het jaar.

[beeldende kunst] lopende expositie, *Museum M*

• **MACHT EN SCHOONHEID. DE ARENBERGS**

'De aanhouder wint', zeggen ze weleens. De organisatoren van het Arenberg Festival hebben dit ter harte genomen, want overal waar je een voet zet in Leuven duikt er wel een Arenberg op in je blikveld. En ging je nietsvermoedend naar een of andere opening, dan had deze plots een likje Arenbergverf gekregen. Dat is echter nog niets vergeleken bij het sociale mediageweld dat eenieder die een link met Leuven heeft te verduren kreeg de afgelopen maanden. Wij durven haast te stellen dat alle wegen naar Arenberg leiden, dus of wij het nu tippen of niet, je geraakt er waarschijnlijk toch wel. Eén voordeeltje: je bent inmiddels zo vertrouwd met deze familie dat je er zonder schroom bij kunt aanschuiven met kerst. Tot in Museum M! ☺

Wat in drieën komt, is perfect

Jan Martens brengt met *Rule of Three* een samenspel van contrasten op het podium. Het resultaat is een opwindende voorstelling die zowel uitnodigt als uitsluit.

door [Daphne de Roo](#)

Rule of Three begint met een knaller. Letterlijk. Het publiek is wakker, en dankbaar voor de oordopjes die aan de inkom van de zaal werden uitgedeeld. Electro-muzikant en drummer NAH, die intensief samenwerkte met choreograaf Jan Martens, vliegt direct in zijn eerste drumsolo. Vanaf de eerste slagen is hij de zaal meester. Na een kalmere sample vormt NAH in zijn een-tje een marching drum band met een zeer aanstekelijk ritme. Je zou haast van je stoel willen komen voor een uitzinnige samba op het podium. De drie energieke dansers, initieel gehuld in de primaire kleuren, laten echter geen buitenstaanders toe op hun terrein. Zij lijken in een private driehoeksrelatie verwickeld te zijn, die al eeuwen draait als een geoliede machine.

De precieze afstemming laat evengoed ruimte voor contrast. De twee mannelijke dansers, Julien Josse en Steven Michel, vormen de tegenpool van de petite Courtney Robertson, en ook hun bewegingen zijn verre van gelijk of gelijklopend. Dit is op geen enkel moment hinderlijk. Integendeel, het brengt een betovering in die bij synchrone bewegingen ontbreekt. Door de muziek tot leven gewekt vormt het drietal allerlei geometrische vormen, waarbij de één de andere lijkt aan te steken als radertjes in een uurwerk. In plaats van tijd toont dit menselijk horloge echter ritme. De herhalende bewegingen stillen het verlangen naar vooruitgang, en laten ons achter in een soort trance.

De vooruitgang komt niettemin. Kort na de eerste set van muziek en dans, begint een volgende, en kort daarop weer een volgende. Martens baseerde zich hierbij op kortverhalen van Lydia Davis, maar haalt ook de Youtube Feed of Facebookwall aan als inspiratie. De verschillen tussen de episodes zijn soms nietig, dan weer venijnig. Zo volgt op een kalm, sfeervol geluid plots een extatische drumsolo, op zachte bewegingen een provocatieve dans met vreemde grimassen, en na een donkere scène wordt het publiek ineens verast met fel licht.

Wanneer het licht blijft flikkeren, houdt het publiek op de eerste rij de handen voor de ogen. Dan

weer wordt in het donker een soort wurgtafereel uitgebeeld, dat doet denken aan een vroege horrorfilm. Wil Martens ons pijnigen?

Eerder prikkelen, lijkt het. Want ondanks de onverbiddelijke ritmiek, is het een feestje. En ondanks de afmattende dans, ziet het er vaak uit als een spelletje. In het rennen en poseren kunnen we een partijtje 1-2-3-piano zien, en in het samenspel van de twee mannen een pikante staarwedstrijd. Wanneer de dansers zich op het einde uitkleeden en elkaars lichaam verkennen, lijkt het een potje Twister voor volwassenen. Twee nemen het voortouw, en de derde kijkt of de hand nu op rood of toch op blauw moet worden gezet.

'Wanneer de dansers op het einde elkaars lichaam verkennen, lijkt het een Twister voor volwassenen'

Hierbij wordt het publiek uitdagend alsook onderzoekend bekeken. De dansers lijken ons te willen vragen wat wij hier eigenlijk doen, en waarom wij hen komen bezoeken in hun perfecte samenspel. Ook de schijnwerpers zijn niet gereserveerd voor het podium, maar worden evenzeer op de kijkers gericht. Zo wordt de vierde wand doorbroken, maar tegelijkertijd opgebouwd met een geheimzinnige spanning. Wij zijn erbij, maar mogen zeker niet deelnemen.

Jan Martens, NAH en de dansers hebben een wervelend feestje gecreëerd. De contrasten en het samenspel zorgen voor een buitengewoon gebalanceerde voorstelling, waarbij het publiek steeds opnieuw wordt uitgenodigd en uitgedaagd. We worden meegesleept en geroerd, maar ook recht in de ogen gekeken. Dit zorgt voor een grote bekoring en zinderende voorstelling, al voelen we ons op het einde toch een beetje te veel. De regel van drie duldt geen vierde speler. ☺

(‘De drie energieke dansers, initieel gehuld in de primaire kleuren, lijken in een een-privatie driehoeksrelatie verwickeld te zijn’) © Phile Deprez

Poesjes op het internet

door [Tom Dinneweth](#)

Ik kijk graag poesjes op het internet. En de beste harige poesjes, die vind je ... op de site van de VPRO. Of gewoon op YouTube.

ONDERHOND

Het moet me van mijn hart - soms praat ik heel uitvoerig tegen mijn hond, of tegen een koe die staat te herkauwen in de wei. Over de Brexit, bijvoorbeeld. Hoe Theresa May bijna onmogelijk aan een meerderheid kan raken in het parlement. Of over de gele hesjes in Frankrijk. Over koetjes en kalfjes, zeg maar. Een antwoord komt er nooit - een dorp verderop is de melk twee dagen later zuur. Dan verlang ik toch stilletjes naar de bloedeerlijke katten die *Poesjes* ten tonele voert. Eindelijk krijgen die dekselse katten een stem - en wat voor een. Bloedeerlijk, een beetje grofgebekt, en met de nodige seksuele innuendo's. Kittens springen over elkaar heen om aan tepels te zuigen, krijgen zalf op hun poeperd en lachen met elkaar als ze uit de boom vallen. Niemand is veilig in de wereld van *Poesjes*.

De serie valt uiteen in twee tijdperken - de eerste reeks legt zich toe op het leven van een familie boerderijkatten, en legt de basis voor de onwaarschijnlijke succesformule. We volgen kater Ruud en zijn kittens Rinus, Theo, Heidi en Sientje in hun zoektocht naar een adoptiegezin. Aandoenlijk, en bijwijlen hilarisch, maar we moeten het toch vooral over de reboot van *Poesjes* hebben.

In die laatste iteratie volgen we de avonturen van een decadente kater genaamd Boudewijn, die niets liever heeft dan champagne en kaviaar.

Samen met zijn butler Ed, een schildpad, besluit hij daarom om zijn huis om te vormen tot een bed and breakfast. Zijn eerste huurster, de knappe poes Cathelijne, maakt diepe indruk op hem, maar weigert ook de huur te betalen, waardoor hij zich genoodzaakt ziet een resem andere gasten te ontvangen. Een sterrenrol is weggelegd voor Maurice, een konijn dat op huwelijksreis is met zichzelf om over zijn asielverleden heen te komen.

'Een sterrenrol is weggelegd voor Maurice, die op huwelijksreis is met zichzelf om over zijn asielverleden heen te komen'

In zijn vrije tijd kijkt Boudewijn ook naar een paranormaal begaafde mossel die op televisie goedbedoelde adviezen geeft en gaat hij langs bij Annie, de barvis van Café De Kom, die hem op de juiste momenten een borrel inschenkt.

Als dit klinkt als een totaal van de pot gerukte versie van *Goede Tijden, Slechte Tijden*, maar dan met vulgaire voice-overs over kattenbeelden, dan heb je de teneur wel ongeveer begrepen. *Poesjes* is een waar plezier voor alle zintuigen - om te spinnen van plezier. ☺

‘Mijn voorliefde voor absurde wendingen is niet veranderd’

Zo heel af en toe durft een beir zich ook eens opstellen als een gewillig saapjen. Een gesprek met Wim Helsen over afscheid, absurditeit en boeken.

door [Jef Cauwenberghs](#) en [Mathilde Dams](#)

Wie Wim Helsen niet als cabaretier en absurde woordkunstenaar kent, kent hem vast als gastacteur uit De Ronde. Of jurylid in de *Slimste mens*. Of vriend van de poëzie uit *Man Bijt Hond*.

Al zal *Winteruur* dezer dagen misschien meerdere belletjes doen rinkelen. Vier maal per week krijgt Helsen in zijn knusse winterstudio op Canvas een bekende over de vloer die er een kwartier lang over een persoonlijk aanvoelende tekst komt praten.

Zowat de hele beau monde van Vlaanderen is de afgelopen jaren wel eens in de bewuste zetel naast hem beland. Hij luistert, knikt, maakt zo nu en dan een absurde opmerking en stelt prikkelende vragen die zijn gasten doen openbloeien. Maar wanneer de rollen omdraaien, krijg je een andere Helsen te zien. Eentje die soms niet uit zijn woorden komt, maar dan op een goede manier. Hij denkt na, nuanceert en herformuleert. Af en toe neemt hij de omgeving in zich op. Alsof hij de wereld zoals die is in vraag stelt. En dat doet hij dan ook. Het surrealisme lijkt zelfs op een zonnige namiddag in het mooie Berchem nooit ver weg. Dat zal later in het gesprek nog blijken.

Doe maar hoor

Na amper tien minuten gaat het recordertje al uit. Of hij niet nog even een sigaret mag gaan roken voor we er écht aan beginnen. Helsen heeft dan al uitgebreid en met veel liefde over de oorsprong van de naam ‘Mathilde’, zijn dochter, gesproken. Na een korte pauze nestelt hij zich weer in de zetel voor ons. Hij nipt eens van zijn koffie terwijl de ober een rijkelijk versierde omelet voor zijn neus schuift.

‘Doe maar hoor’, lacht hij. ‘Ik kan eten en praten tegelijkertijd.’

Winteruur is nu alweer enkele weken op de buis. Welke tekst sprak jou tot dusver het meeste aan?

(denkt na) ‘Die van Pedro Elias. Dat was een stuk uit de biografie van Mark Oliver Everett, de zanger van Eels. Die man heeft een bijzonder heftig leven gehad. Hij heeft zijn vader gevonden toen die een hartaanval kreeg, zijn moeder is gek geworden en zijn zus heeft later zelfmoord gepleegd. Zijn favoriete nicht en tevens beste vriendin zat op een van de vliegtuigen van 9/11. Kort samengevat: een leven vol miserie.’

‘Verlies kan pijnlijk zijn, en is dat meestal ook, maar het scheidt ook ruimte’

‘Het stukje tekst ging over hoe zijn zus en hij als kind elk een kerstbal met hun naam erop kregen. Daarmee speelden ze dan een spelletje. Diegene wiens kerstbal als eerste stuk ging, zou het eerst sterven. Kinderen verzinnen zo van die gruwelijke spelletjes. Mark begon tot grote ontsteltenis van zijn zus te jongleren met die ballen en liet per ongeluk die van zijn zus vallen.’

Tien jaar later pleegt zij na een miserabel leven zelfmoord. Hij eindigt het stuk tekst met de zin: “Ik wou dat het mijn bal was die stuk viel.”

Er zit zoveel in die tekst verrat. Zowel iets kinderlijks, grappigs en speels als iets intriests, een diep schuldgevoel. Voor Pedro Elias, die ook bijgelovig is, betekende dat stuk ook heel veel.’

Verdriet, verlies en verwerking zijn ook een rode draad door jouw werk en leven. Je lijkt daar op een heel andere manier mee om te gaan dan veel mensen.

‘Dat is iets wat deel uitmaakt van ieders leven. Verlies of afscheid van iemand maar eigenlijk ook de hele tijd van alles rondom ons. Jij bent momenteel 24 *(doelt op de interviewer, red.)* dus je hebt al afscheid moeten nemen van een groot deel van je jeugd. Of dat zal binnenkort toch moeten gebeuren.’

Verlies kan pijnlijk zijn. Dat is het meestal ook, maar tegelijkertijd is het ook altijd ruimte scheppen. Als je het doet zonder weerstand te bieden is het een vreugdevol gebeuren. Het verdriet gewoon laten gebeuren, ik ervaar dat als heilzaam. Er is ruimte en verbinding en plezier. Alleen, een mens verliezen is heel radicaal en staat in con-

trast met alle andere vormen van afscheid die niet zo duidelijk zijn. Jullie zijn op een leeftijd waarop het leven heel veel kansen biedt maar tegelijkertijd gaan er ook heel veel deuren weer toe. Je krijgt maar verliest ook mogelijkheden of vriendschappen. Het helpt om te aanvaarden dat dat gewoon het leven is.’

Enkele weken geleden zat je nog als jurylid in de Slimste Mens. Je leek daar redelijk ontspannen over de dood van je vader te praten.

‘Dat lijkt zo op dat moment. Ik kan ook grappen over de dood van mijn vader maken maar dat wil niet zeggen dat ik daar geen verdriet van heb gehad of soms zelfs nog heb. Maar op een gegeven moment is mijn verdriet op en dan maakt het plaats voor een liefdevolle herinnering.

Mensen voelen zich vaak schuldig wanneer

ze naar iemand vragen die gestorven is. Als je zegt “die is dood” volgt vaak een grote “sorry, sorry, sorry”. Onverschilligheid voelt voor veel mensen raar aan. Het wringt terwijl het eigenlijk de normaalste zaak van de wereld is. Denk er maar eens over na. Het grootste deel van de wereld, heel de natuur en bijna alle mensen zijn onverschillig tegenover al het leed dat jij al hebt gehad en nog zult hebben. En dat is oke. Je kunt je niet alles aantrekken, toch? Ik denk dat ik daar mijn volgende voorstelling rond wil bouwen. Over de onverschilligheid en hoe mensen daarmee omgaan.

Soms hoor ik Rudi Vranckx weer praten en dan denk ik wel dat die dat allemaal meent en met de zaken in zit waarmee hij bezig is. Maar bij mij kan er soms niet echt meer iets bij.’

Waarom?

‘Omdat het altijd hetzelfde is. Het gaat steeds weer over hoe erg het allemaal is en het wordt precies nooit beter. Het is uitzichtloos omdat het met macht en politiek te maken heeft op plekken ver van ons.’

Denk je dat de wintersetting, het hele hygge-gevoel (Deens voor ‘gezelligheid’) rond Winteruur bijdraagt aan de emotionele openheid van je gasten?

‘Ik moet eerlijk zeggen dat ik nooit over die vraag heb nagedacht (*denkt na*) Als goede interviewee mag ik me natuurlijk niet laten vangen door zelf allerlei theorieën te verzinnen. Maar dat het programma ‘Winteruur’ heet en in de winter is, is natuurlijk geen toeval.

Het begon bij Tom Lenaerts die me belde in de periode dat hij productiehuis Panenka ging opstarten. Toevallig had ik de dag daarvoor een

interview met toenmalig dichter des vaderlands Charles Ducal beluisterd. Het oorspronkelijke idee was een programma van twintig minuten waarin een dichter het gedicht van een andere dichter meebracht en ik bracht dan een gedicht van hem mee. En dan praatten we dus over die twee gedichten.

Tom was eerst niet echt gewonnen voor het plan omdat het niet echt tv-fähig was. Toen hij terugkwam van vakantie had hij het idee omgevormd tot het huidige *Winteruur* vanuit het idee: een boek lezen is iets om in de winter te doen, wanneer het buiten koud en binnen warm is. Dat klopt ook wel. In Scandinavië en IJsland wordt van oudsher veel gelezen, onder meer door de lange winters daar.

Het is wellicht ook de bedoeling dat je het hygge-gevoel krijgt. Alle afleveringen worden ook in deze periode van het jaar opgenomen. Het is dus niet zo dat we al in de zomer beginnen

draaien. Ik zet me dan uiteindelijk in die hele setting en zeg ‘doe maar’. De enige vereiste was dat er een dier bij was.’

Een dier?

‘Ja. Ik wilde eerst een koe of een schaap. In mijn verbeelding van Winteruur zaten we in een soort veranda-achtige setting die uitgaaf op een weide waarin dan een koe of schaap zou grazen. Die locatie was helaas niet zo gemakkelijk te vinden dus is het Boris de hond geworden.’

Over lezen gesproken. Een naam die indruk op je heeft gelaten is dichter Paul van Ostaijen. Voor veel studenten misschien een vage herinnering uit het middelbaar maar voor jou niet.

‘Ik was vijftien toen ik van mijn vader een bloemlezing met gedichten van van Ostaijen kreeg. Ik ben dat blijven lezen en herlezen ook al

‘Mensen spelen voortdurend een rol. Het betekenisloze daarvan is eigenlijk heel grappig’

(‘Het fijne aan teksten is dat je er later op een andere manier naar kan kijken’)
© Jef Cauwenberghs

NAVRAAG

NAVRAAG

snapte ik het niet altijd. Het speelse ritme en de absurditeit in die teksten sprak me enorm aan. Het is niet zomaar een soort absurditeit maar een vorm van absurditeit en wildheid die door iets wordt samengehouden. Dat had ik op latere leeftijd pas door. Kamagurka is ook zo iemand die via dezelfde absurditeit, gekheid en energie indruk op mij heeft nagelaten.

Abdelkader Benali heeft laatst in *Winteruur* nog van Ostaijen voorgedragen. De manier waarop hij het las, deed me ook weer op een andere manier naar het gedicht kijken. En dat is het fijne ook aan teksten, hoe je er later op een andere manier naar kan kijken. Er is zelfs een studie die stelt dat mensen de tweede keer meer van een boek of tekst genieten dan de eerste keer.’

Manifesteert die drang naar absurditeit zich vandaag nog?

‘Mijn voorliefde voor absurde wendingen is niet veranderd. Ik ben er wel meer over gaan nadenken. Vroeger was dat enkel de herkenning en het plezier. Nu bekijk ik het bredere plaatje. Er zijn voortdurend dingen die gebeuren maar die niet benoemd worden. Mensen spelen voortdurend een rol. (*de ober komt langs en vraagt of zijn omelet lekker was*) Kijk! Dat dus! De ober speelt de rol van ober. Hij zegt zulke nietszeggende dingen als ‘heeft het gesmaakt?’ niet uit interesse, maar omdat dat bij zijn rol hoort. We doen alsof dat normaal is, maar het betekenisloze ervan is eigenlijk

heel grappig. Voor mij is dat een uitnodiging om daarmee te spelen.’

Je reciteert hier bijna letterlijk het werk van Erving Goffman. Wim Helsen zou naast cabaretier ook nog een goed socioloog zijn.

‘(*lacht*) Ik heb een vriend die ooit stelde dat iedereen die zijn levenspad kruist een figurant is. Wanneer iemand uit zijn zicht de hoek van de straat om was stopte die en at een broodje om even uit te rusten. Een narcistische en

‘Mocht er een vijfde seizoen van Winteruur komen, zou ik graag gasten opnieuw uitnodigen’

egocentrische zienswijze natuurlijk, maar op zich ook wel grappig. Ik weet niet of ik een goed socioloog zou zijn. Maar ik lees wel graag boeken over psychologie.’

En dan komen de mensen bij jou op de bank liggen in Winteruur. Lukt het nog om gasten te vinden?

‘De lijst met mensen die we willen uitnodigen is vooralsnog langer dan de lijst met mensen die we kunnen uitnodigen. Maar mocht er een vijfde seizoen komen dan zou ik graag sommige gasten opnieuw uitnodigen. Met een andere tekst uiteraard.’

Of dezelfde tekst maar met een ander verhaal.

‘Dat kan ook natuurlijk. We praten uiteindelijk maar tien minuten maar soms valt er nog zoveel meer te vertellen.’

Tip van Flip

Wijn of bier, te veel is altijd plezier!

Openingszin van de week

Ben jij een Kerstboom?
Want ik wil mijn ballen wel eens aan je ophangen

Na maandenlange onzekerheid:
Nieuwe bestemming historisch stadhuis eindelijk bekend.

TOP 10 Beste eindejaarshits aller tijden

Nu ook polltlek correct

- 1 White Winter
Bing Crosby (1942)
- 2 All I Want for Winter is You
Mariah Carey (1994)
- 3 Allahlujah
Jeff Buckley (1994)
- 4 Last Winter
Wham! (1984)
- 5 Do They Know It's Winter
Band Aid (1984)
- 6 Happy Winter (Autumn Is Over)
John Lennon (1971)
- 7 Have Yourself a Merry Little Winter
Judy Garland (1944)
- 8 Driving Home For Winter
Chris Rea (2000)
- 9 Thank God It's Winter
Queen (1984)
- 10 Merry Winter Everyone
Shakin' Stevens (1985)

© 2018 Ultratof

Gamma van de sportkaart breidt uit: nu ook selsadansen!

Het moeilijke pad van Skild naar Vriend

Liefste Dries,

Het is ondertussen bijna zeven jaar geleden dat ik je nog gezien of gehoord heb. Ik kan me de dag nog levendig voor de geest halen waarop je de banden met je grootvader, die mens zaliger, en mij voorgoed verbrak. Nog iedere dag betreur ik die bewuste kerstavond, toen je ons aan de feestdis per se wilde uithoren over onze ervaringen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Je pepe en ik haalden liever geen herinneringen op aan die nare tijd, maar toen je met fonkelende ogen bleef aandringen, konden we geen neen zeggen.

We vertelden over het prille begin van de oorlog. Over de angst, de onwetendheid, de tristesse en de chaos overal te lande. En jij luisterde gebiologeerd. Doch toen we het hadden over het clandestiene verbond in onze gemeente, dat informatie doorspeelde aan den Duits, en hoe we de kans kregen maar weigerden mee te collaboreren, stooft je witheet van woede de deur uit. 'Linkse ratten' waren de laatste woorden die je ons toeschreeuwde.

Ik had me tegen wil en dank neergelegd bij de situatie. Maar sedert het heengaan van je pepe vorig jaar begint de leemte steeds meer te knagen' -- zeker nu, tijdens de kerstperiode. Toen ik begin september in de krantenwinkel terloops een krantenkop opmerkte waarin gerept werd over een Pano-reportage en iets met de 'memes' van Dries Van Langenhove, laaide de hoop in me op. Ik snelde naar huis om de bewuste reportage te bekijken, maar mijn hoop verdween als sneeuw voor de zon toen bleek dat het om 'internetmemes' ging ...

Dries, ik ben 85 jaar en binnen afzienbare tijd wellicht hetzelfde lot beschoren als je pepe. Je bent mijn eerste en enigste kleinkind, kunnen we, alsjeblijft, de strijdbijl niet begraven? Over een kleine twee weken is het Kerstmis. Ik kan de kerstboom optooien met gele en zwarte ballen, Hongaarse goulash maken en me voorts steevast aan de haard positioneren. Lijkt je dat wat?

Omdat ik hoorde van je moeder dat je al mijn brieven ongeopend verscheurt, heb ik gekozen om hem publiekelijk te verspreiden via *Veto* -- naar verluidt toch een rechts blad à la 't Pallieterke. Moge deze brief je spoedig bereiken.

Jouw schild en vriend,
Meme Lea

Ik ben een grote voorstander van het dope-charter.

Discriminatie op de VETO-redactie: TITELVOORSTELLEN VAN KU LEUGEN-MEDEWERKERS SYSTEMATISCH GEWEIGERD.

Rebus Welke Noord-Afrikaanse stad zoeken we?

+

C=M R=RR

Oplanning: Mirakreth

student

Studentenclubs tekenen doopcharter

De studentenclubs verbinden zich ertoe het doopcharter te ondertekenen. Het huidige doopcharter wordt gewijzigd in samenspraak met de studentenvertegenwoordigers.

onderwijs

Eén app voor heel KU Leuven? Niet simpel

Sinds de lancering van de KU Leuven (web) app klinkt de vraag naar een native KU Leuven-smartphoneapp. Maar de ontwikkeling daarvan zou veel tijd en werk kosten.

17 december 2018 — student

Warme acties van studenten

De aankomende kerstperiode brengt meer dan deadlinestress en donker weer. Het is dé periode om een beetje warmte te creëren met een goede doelenactie, en dat is de studenten niet ontgaan.

Recht op examenkopie blijft onveranderd

— 19/12/2018 — onderwijs

Eerder raakte al bekend dat Minister Crevits het recht op examenkopieën wilde herzien.

Jouw favoriete prof aan het woord

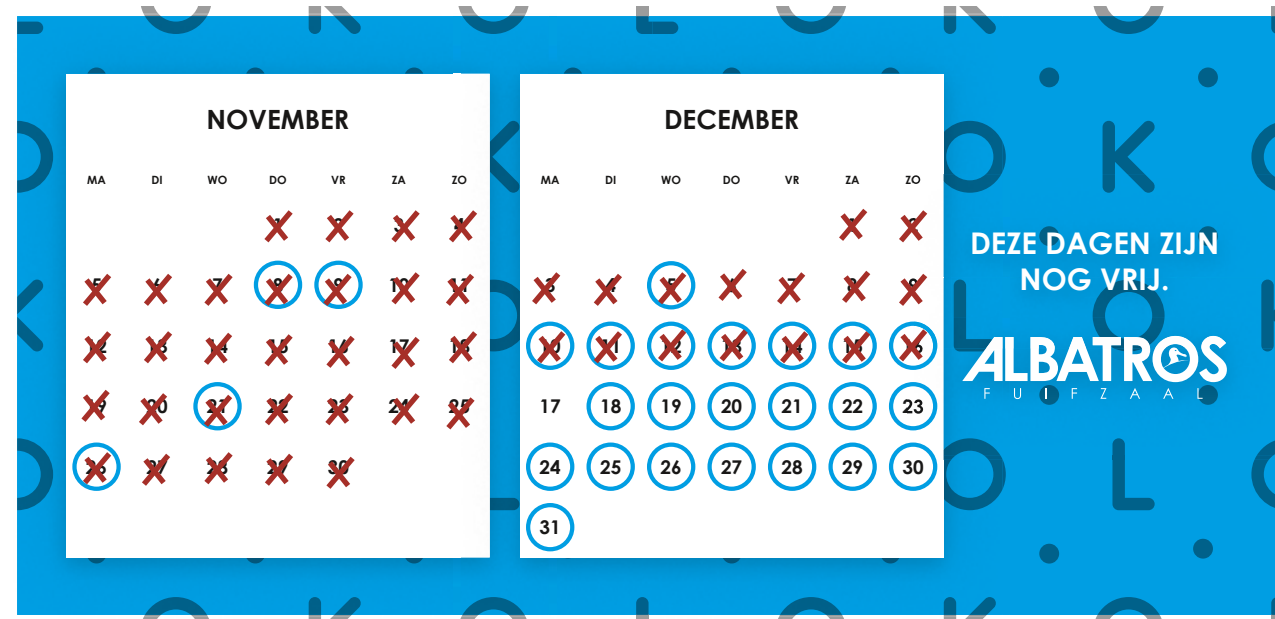
— januari 2018 — onderwijs

Gênante anekdotes van je favoriete prof toen die zelf student was en andere bloktips!

KU Leuven januarimopjes

— januari 2018 — KU Leuven

Hou tijdens de blok zeker onze KU Leuven Facebookpagina in de gaten voor dagverse dad jokes, satirische artikels en ander kabaal!

Vincent Nollet
hoofdredacteur
vinsent@veto.be
@vinsentnollet

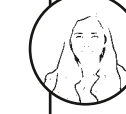
Daphne de Roo
redactiesecretaris
daphne@veto.be
@daphnederoo

Daan Delespaul
redacteur Internationaal
daan@veto.be
@DDelespaul

Lien De Proost
redacteur Sociaal
lien@veto.be
@ProostLien

Rani Goelen
redacteur Student
rani@veto.be
@Ranigoelen

Jan Costers
redacteur Cultuur
jan@veto.be
@Jcosters

Anneka Robeyns
redacteur Beeld
anneka@veto.be
@AnnekaRobeyns

Benno Debals
redacteur KU Leuven
benno@veto.be
@BennoDebals

Vincent Cuypers
redacteur Opinie
vincent@veto.be
@v_cuypers

eindredactie Arne Fear and Loathing in Leuven Van Lautem, Mathilde Dams, Daphne Mevrouw Papier wacht op artikels de Roo, Lien De Proost, Vincent Cuypers, Tom Shrek Dinneweth, Vinsent The disaster artist Nollet, Anneka Robeyns, Rani Goelen, Hanne Tollenaere, Tijs Turning 18 Keukeleire **vormgeving** Daphne de Roo **cover** Philip Me, Earl and the dying girl Lammens, Frank Claikens **schrijvers** Jan I don't feel at home in this world anymore Costers, Vinsent Nollet, Lien Sex and the city II De Proost, Arne Van Lautem, Rani Serendipity Goelen, Ana women on the verge of a nervous breakdown Van Liedekerke, Benno Debals, Tijs Keukeleire, Daan Delespaul, Mikhail Efimenko, Daphne de Roo, Jef De Helasheid der Dingen Cauwenberghs, Mirjam Eren, Tom Dinneweth, Nelis Jaspers, Luz A Series of Unfortunate Events Goossens, Mathilde Dams, Pieter Jaspers, Lana Wonder Woman Van den Heuvel, Stijn T'Kindt, Jan De Kampioenen Forever Vinken, Frank Claikens **fotografen** Jef Cauwenberghs, Bavo ASDF 11: '51" Nys, Jan Costers, Daan Delespaul, Vinsent Nollet **illustratoren** Anneka Robeyns, Philip Lammens, Josje CRAZY STUPID... eh Kerkhoven, Tom Dinneweth **strip** Anneka Robeyns, Theti Osimo, Philip Lammens, Guillaume Deprez, Ruben Algoet **KU Leuven** Frank Eternal sunshine of the spotless mind Claikens, Arne Van Lautem, Benno Once Upon a Time in the West-Vlaanderen Debals, Tijs Keukeleire

STUDENT CAREER CENTER

Wij kijken uit naar jouw (toe)komst!

Bijna afgestudeerd?
Alle events voor
laatstejaarsstudenten
op een rijtje!

- **Sollicitatieproces van A tot Z (Humane Wetenschappen)**
12 februari 2019
- **Sollicitatieproces van A tot Z (Wetenschap en Technologie)**
13 februari 2019
- **Sollicitatieproces van A tot Z (Biomedische Wetenschappen)**
19 februari 2019
- **Jobinfodag**
21 februari 2019
- **Verderstudeerbeurs**
2 maart 2019
- **Solliciteerweek**
25-28 maart 2019
- **Virtual Career Fair**
28 maart 2019

